

ANNA DYMMEŁ* – LUBLIN

**AN INVENTORY OF THE BOOK COLLECTION BELONGING
TO THE BISHOP OF THE LUBLIN DIOCESE,
MATEUSZ WOJAKOWSKI (1775–1845),
IN THE LIGHT OF NOTARIAL RECORDS**

Abstract

The article presents an inventory of the book collection owned by the bishop of the Lublin diocese, Mateusz Wojakowski (1775–1845). The aim of the article is to reconstruct the book collection, i.e., to make the edition of the inventory available to recipients along with an initial analysis of the library's content. The inventory of the book collection can be found in a notarial register from 1845, which is part of "Records of Seraph Konwicki, a notary of the city of Lublin" kept in the State Archives in Lublin. In the source text, editing principles were applied in accordance with the Publishing Instructions for historical sources from the 16th to 19th century. Additionally, bibliographic data was supplemented and enriched, because the source information about the copies of books owned by the clergyman was incomplete, as they were originally used only for inheritance purposes. The full title, author's name, place and year of publication were established on the basis of available bibliographies and library catalogues. The findings will allow for a more comprehensive analysis of the contents of the bishop's home library. The inventory of 220 items lists a total of 255 titles of works in 296 volumes. The collected books were mainly in Polish, and additionally also in Latin, French and German. The clergyman's home book collection was of universal character. It included books and magazines in various fields: general, law, education, philosophy, history, geography, dictionaries, natural and applied sciences, and belles-lettres. Religious prints constituted an important part, including liturgical books, sermons, catechisms, prayer books, the Bible, and meditations. The inventory of the book collection of Bishop Wojakowski – a figure distinguished not only in the field of pastoral but also civic activity – has remained unknown and unused in literature so far.

---

* Dr hab. of History; Department of Cultural Sciences, Maria Curie-Skłodowska University
e-mail: annadymmel@wp.pl
<https://orcid.org/0000-0003-3532-3590>

It is also an example inventory of a 19th-century book collection belonging to a clergyman.

Keywords: book collection; bishop Mateusz Wojakowski; clergy; notarial records; inventory; 19th century

*****

Mateusz Maurycy Wojakowski, of the Brochwicz coat of arms, was born on 13 September 1775 in the village of Chechły in Mazovia to Kasper and Gertruda of the Lipski family of the petty nobility. After graduating from the Benedictine secondary school in Pułtusk, he joined the theological seminary there and was ordained as a priest in 1796. He managed the parish in Kuklin for eight years, but for family reasons he moved to Lublin in 1804 and soon took over the parish in Garbów. In the new place he made himself known for his activity in the Church, and not long after – in 1809 – he became the honorary canon of the Lublin chapter. Starting in 1812 he performed the function of a surrogate judge at the office of the Lublin consistory. In 1824 he received the nomination of the Apostolic See for the titular bishop of Arcadiopolis. His activity drew the attention of the Lublin ordinary bishop, Wojciech Skarszewski. As a result, after receiving the nomination for the Kalisz bishopric from the suffragan of the Lublin diocese, M. M. Wojakowski was consecrated as the bishop and suffragan of Lublin in 1825.¹ At the same time, in accordance with the requirements set for candidates for bishop, he obtained an honorary doctorate from the University of Cracow on 23 September 1824 for ‘his distinguishing activity in holy theology’. Mateusz Wojakowski also had numerous merits in the field of civic service. For example, he held the office of the justice of the peace in the Lubartów district and was a member of the Economic and Agricultural Society in Lublin and the school inspector in the Lublin voivodeship. Additionally, most likely as proof of the appreciation of his activity and achievements, he was elected as a deputy to the Sejm of the Polish Kingdom (1818, 1820, 1825). He also sought to establish a primary school for the poor youths in Garbów; however, due to a lack of financial support he did not manage to accomplish this. During the November Uprising, he published a letter calling all the faithful to fight, which was followed by his arrest and – despite efforts – deportation far into Russia to the fortress of Bobruysk. Freed from his enforced stay in March 1834 for health reasons, he returned to Lublin but did not take over the suffragan’s duties until 1835. In 1939 the chapter entrusted him with the management of the Lublin diocese and the pope appointed him apostolic administrator of the Lublin diocese.² Bishop M. M. Wojakowski died on 2 February

¹ Biblioteka Wojewódzka im. H. Łopacińskiego w Lublinie. Papiery po biskupie Lubelskim Wojakowskim, index no. 515, Rks r.1802, 1843, Opis życia, k. 33–34; J.K. Wasilewski, *Poczet biskupów lubelskich*, http://www.bu.kul.pl/art_11485.html (accessed: 01.12.2019); P. Nitecki, *Biskupi kościoła w Polsce w latach 965–1999. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000, col. 487–488.

² I. Sadurski, *Biskup sufragan lubelski Mateusz Maurycy Wojakowski wobec powstania listopadowego*, in: *Powstanie Listopadowe na Lubelszczyźnie. Wydarzenia, ludzie, źródła*, eds. A. Barańska, J. Skarbek, Lublin-Oświęcim 2013, pp. 54–76; J. Skarbek, *Udział duchowieństwa lubelskiego w Powstaniu Listopadowym*, “Roczniki Humanistyczne”, 17 (1969) fasc. 2, pp. 83–93; J. Ziółtek,

1845 and was buried in the crypt of the old St Adalbert church in Garbów. Thanks to the efforts of the parish priest, the bishop's remains were found in 2010 and placed in the wall of the church. This fact is commemorated by a plaque blessed by Archbishop Józef Życiński on 6 November 2010.³

The primary aim of the article is to reconstruct Bishop M. M. Wojakowski's book collection on the basis of a postmortem inventory. It has not yet been the subject of research, but it makes an interesting area of research of the relatively poorly studied 19th-century private libraries of the clergy. Inventories of book collections, regardless of their imperfection, are certainly a useful source for expanding the knowledge on the culture of books and the mental culture of the environment and the individual, which becomes especially important in the light of the influence exerted by the clergy on the consciousness and attitudes of the society during the partitions.⁴ It should be added that this analysis supplements the research on home book collections in the Lubelszczyzna area in the 19th century, which is not yet fully recognised.⁵

The inventory of movables left behind by Bishop M. M. Wojakowski was preserved in one of the volumes making up a large set called *Notariusze miasta Lublina* (Notaries public of the city of Lublin), kept in the State Archives in Lublin.⁶ The act, signed in the manorial office of the notary public Serafin Konwicki (1797–1859)⁷, is found in the book of notarial deeds signed in this office in 1845. The book is well preserved. Due to its size, the inventory was separated from the other deeds with a page containing the title of the document. In total, it comprises 50 pages, 15 of which are two lists, one of 'various books' and one of 'clergy books'. The document was written in fairly legible handwriting, with scarce strikethroughs. Its preparation lasted from 10 March to 6 June 1845. The act itself takes the form typical of such documents. Bishop M. M. Wojakowski did not write a last will, so his possessions legally belonged to his closest family, after the part due to the Church was deducted. His heirs included his sister from the Wojakowski family, Honorata Zembrzuska – who lived in the village of Gar-

---

Patriotyczna postawa duchowieństwa w czasie powstania 1830–1831 roku, "Roczniki Humanistyczne", 28 (1980) fasc. 2, pp. 79–103.

³ H. Stępnia, *Spotkanie naukowe "Biskup sufragan lubelski Mateusz M. Wojakowski w powstaniu 1830–1831"*, 20.11.2012, <https://garbow.pl/aktualnosci/n,62428,spotkanie-naukowe-biskup-sufragan-lubelski-mateusz-m-wojakowski-w-powstaniu-1830-1831.html> (accessed: 01.12.2019).

⁴ A. Dymmel, *Lubelskie akta notarialne jako źródła do badań prywatnych księgozbiorów duchowieństwa w pierwszej połowie XIX wieku*, "Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne", 110 (2018) pp. 145–166, <https://doi.org/10.31743/abmk.2018.110.09> (accessed: 01.12.2019).

⁵ A. Dymmel, *Księgozbiory prywatne ziemiaństwa lubelskiego w połowie XIX wieku (w świetle akt notarialnych Serafina Konwickiego)*, "Res Historica", 13 (2002) pp. 243–255; J. Kozińska-Chachaj, *Księgozbiory ziemiańskie na Lubelszczyźnie w XIX i XX w.*, "Bibliotekarz Lubelski", 47 (2004) pp. 61–74.

⁶ Archiwum Państwowe w Lublinie (hereinafter: APL), Akta Serafina Konwickiego notariusza w Lublinie, 1845, act 634 (43).

⁷ R. Gerber, *Studenci Uniwersytetu Warszawskiego 1808–1831. Słownik Biograficzny*, Wrocław 1977, p. 97; S. O[strołęcki], *Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki w Lublinie*, Warszawa 1902, p. 13.

bów⁸ in the Lubartów district and who was represented by the financial inspector of the Lubelski district, Tomasz Gliszczyński – and the children of his deceased brother, Ignacy. In this way the shares fell to the nephews who were present when the act was signed, namely Michał Wojakowski from the village of Biel,⁹ lying in the Ostrołęcki district in the Płockie voivodeship (transformed into a governorate in 1837), and Andrzej Wojakowski from the village of Pogorzelce¹⁰ in the Stanisławowski district. Also, there were due parts for other nephews who were not present when the act was signed, namely Józef Napoleon Wojakowski from the village of Sokolniki¹¹ in the Opoczyński district (then belonging to the Radomski governorate), Wojciech Wojakowski, who was in the Russian army, and his niece Ludwika Skorulska of the Wojakowski family, living in Irena¹² in the Zamojski district, wife of Napoleon Skorulski, a clerk in an iron factory. The absent persons were represented by the notary Engelbert Kozłowski,¹³ while the valuation of the property was carried out by appointed experts: a jeweller, Fryderyk Kren, and a carpenter, Józef Ostrowski. The inventory was made in the presence of Rev. Wincenty Nowakowski, sub-dean of the Kazimierski deanery and parish priest of the Markuszów parish – who was authorised to collect the inventory *fundi instructi* – an associate judge of the Lubelski district, Szymon Dalachowski, who represented the rights of the Garbów parish and two witnesses. After the additions requested by Honorata Zembrzuska and Michał Wojakowski, who demanded that the things found in the Lublin house be entered into the inventory, the notary made a list of the property left behind. The act begins with the introductory information typical of a notarial deed, i.e. date, place and the names of persons who had not appeared. Then, the notary made a list of the possessions belonging to the bishop, including the immovables and movables remaining in the property in Garbów and in the apartment in Lublin (No. 109, 13 Grodzka Street). In accordance with the official requirements, a double date was used, while the enumerated possessions were grouped into 48 categories – so-called titles. The first to be enumerated by the notary were immovables, cash and valuables (including silverware, Church

⁸ Garbów, village and manor, parish, puławski (nowoaleksandryjski) district, *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, nakł. Filip Sulimierski i Władysław Walewski, Warszawa 1880–1914, vol. 2, p. 484.

⁹ Biel, village, płockie voivodeship, ostrołęcki district. *Tabella Miast, Wsi, Osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem ich położenia i ludności alfabetycznie ułożona w Biórze Komisji Spraw Wewnętrznych i Policji*, Warszawa 1827, vol. 1, p. 26.

¹⁰ Pogorzelce, village, Mazovian voivodeship, stanisławowski district. *Tabella Miast, Wsi, Osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem*, vol. 2, p. 106.

¹¹ Sokolniki, village, sandomierskie voivodeship, opoczyński district. *Tabella Miast, Wsi, Osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem*, vol. 2, p. 192; Sokolniki, village and manor, radomski district. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*, vol. 11, p. 21.

¹² Irena, industrial village and settlement, on the Sanna river, janowski district, Zaklików commune, with an iron rolling mill and a factory of agricultural machines established by Henryk Łubiński, since 1843 the property of Bank Polski, approx. 120 employees. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*, vol. 3, p. 300.

¹³ Born about 1799–1855, a notary of the manorial Office in Lublin, <http://www.sejm-wielki.pl/b/sw.164165> (accessed: 01.12.2019).

silverware and the bishop's own valuables), then vessels of new silver, brass, tin and sheet metal, clocks, mirrors, pictures and further on wooden furniture, devices and vessels belonging to the Church and to the bishop, fur coats, garments and garden tools. The goods were listed in the form of a table including the following rubrics: the current number and the possession with the estimated value expressed in words and in numbers. 'Various books' were enumerated under the title 'XXXX', while the next part of the inventory (marked 'XXXXI') contained a list of 'spiritual books'. The description of the book specimen in the source created for inheritance is far from bibliographical accuracy known from library catalogues. The author usually used the title of the book, frequently in an abbreviated form, while the name of the author was only occasionally provided. In most cases there was no year of publication or place of the edition. On the other hand, there were remarks concerning the state of preservation, the covers and an estimated valuation.

The collection comprised 220 items, 187 of which were included in the section for 'various books', while 33 prints were qualified as 'spiritual books'. It needs to be added that some of the smaller books, mainly belles-lettres, were bound together, increasing the collection by 35 items. Therefore, in total it comprised 255 titles in 296 volumes.

When characterising the book collection, its formal features should be described first. The majority of the collection was non-serial publications; however, in 24 cases periodicals were found which were the source of current information but also more serious content. The collection varied in terms of the language, but most were published in Polish (208 titles or 81.88%); there were also books in Latin (31 or 12.20%), French (13 or 5.11%) and German (3 titles).

An important element in the library's characteristics is a breakdown of the books' subjects, which helps to uncover what books the bishop's private book collection included. In the inventory, half of the books in the library collection were studies in different fields (50%), including general works (34 titles or 15.38%). These were mainly periodicals (24 items), as well as calendars and collections of works. The principal part of the periodicals were 19th-century Warsaw magazines devoted to a variety of subjects, mostly literature, science, housekeeping, politics and health. They included the yearbooks of *Rozmaitości Warszawskie* (Warsaw Miscellanies) from the years 1821–1838, which were a supplement to *Gazeta Korrespondenta Warszawskiego* (Gazette of the Warsaw Reporter), which initially contained curiosities and was then enriched with literary works and articles on science. Belles-lettres were published in a supplement to *Gazeta Warszawska Tęcza* (Warsaw Gazette 'Rainbow') (1838–1839) and the supplement *Wieniec* (Wreath) (1839–1840), which was a continuation of the former. The library also included the first volume of a well-known Enlightenment periodical titled *Izys Polska czyli Dziennik Umiejętności, Wynalazków, Kunsztów i Rękodzieł, Poświęcony Kraiowemu Przemysłowi, Tudzież Potrzebie Wiejskiego i Miejskiego Gospodarstwa* (Izys Poland, or a diary of skills, inventions, crafts and handicrafts devoted to the national industry and the needs of country and town housekeeping) from 1820 and a volume of *Dziennik Zdrowia* (Health Daily), which is considered to be the first Polish medical periodical. It was published in 1801 and 1802. The book

collection also included the quarterly *Dziennik Gospodarczo-Rolniczy* (Economic and Agricultural Daily), issued by the Royal Agricultural Society and focussed on country farming. The collection of periodicals also included *Rocznik Wojskowy* (Military Yearbook) from 1817 and a volume of *Rocznik Instytutów Religijnych i Edukacyjnych* (A Yearbook of Religious and Educational Institutes) (1824–1830), on the pages of which pedagogical issues were discussed. The library list also included popular calendars, which – thanks to their modern form – were not reminiscent of the prognostic papers of the earlier epoch that were so criticised by the Enlightenment press. Apart from the necessary chronology, they included a variety of content, thus serving as a source of knowledge and entertainment. *Kalendarzyk kieszonkowy warszawski* (Warsaw pocket calendar) from 1833 and political calendars from 1843 and 1844 were among those preserved.

In addition, books from the following areas should be highlighted: philosophy (15 or 6.81%), religion (17 or 8.18%), social sciences (26 or 11.81%) – including legal titles (14), books on education (5), economy (4), politics (2) and military science (1). The proportions were not so high in the case of studies on science (2 or 0.90%) and the applied sciences (5 or 2.28%), including those which dealt with issues related to technique and housekeeping (2) or medicine (3). The next to be mentioned are books on literature, language and pronunciation (10 or 4.5%), history (12 or 5.45%) and geography (6 or 2.72%), in addition to the three titles which are hard to classify. A considerable part of the collection was belles-lettres of a variety of genres (91 or 41.36%). Additionally, a separate list enumerated 33 titles (15.06%) of ‘spiritual books’, including primarily theological works, liturgical prints and other publications useful in pastoral work.

A considerable set of philosophical works consisted of selected works of antiquity. An edition of Lucius Annaeus Seneca’s treaty *On the shortness of life* and Cicero’s *De officiis* are worth mentioning. The bishop’s library also included current papers by contemporary thinkers of the Enlightenment epoch. Although the philosophers’ age brought about the cultural formation that referred to the power of reason, the end of the 18th century was also a period of revolutionary changes, mainly in France, taking aim at the established order and using anti-church assumptions, for example. As a consequence, in opposition to the Encyclopaedists, the current of anti-Enlightenment developed, which warned against moral collapse, chaos and progressing laicisation and which defended the principles of Catholicism.¹⁴ The bishop’s collection included a polemic work by the Piarist, Antoni Wiśniewski, considered to be one of the precursors of the Polish Enlightenment: *Rozmowa filozoficzna o Boskich procz Jestności Przymiotach Przeciw niegodziwie sobie przywłaszczającym nazwisko Deistów* (A philosophical dispute on attributes apart from being against Deists who disgracefully misuse the name of Deists), published in Warsaw in 1758. The book collection also included a work written by a well-known opponent of revolutionary changes, Augustin Barruel – and translated by an FPO, Karol Surowiecki – in defence of the Catholic faith: *Helwianki czyli listy*

¹⁴ R. Szczurowski, *Oświecenie i kontroświecenie czasów Królestwa Polskiego. Polemika o. Karola Surowieckiego z ministrem Stanisławem Kostką Potockim*, “Folia Historica Cracoviensia”, 23 (2017) no. 2, pp. 406–426.

provincjonalno-filozoficzne (Helwianki, or provincial and philosophical letters), published in Warsaw in 1819.¹⁵ It should be added that the FPO's other polemic papers can be found in the library and although they were written in the literary convention, they were mostly aimed at criticising the opponents of Catholicism. A good example is the tragedy *Python Lipsko-warszawski Diabeł kontrtragedia* (Python, the devil of Leipzig and Warsaw, counter-tragedy), opposing the work *Saul*, which mocked the biblical figures. The category 'various books' contained *Rzecz o jezuitach* (On Jesuits), a polemic of the Protestant religion, *Listy doktora Akademii Strazburskiej* (Letters of the Strasburg Academy doctor), *List byłego Pastora w Conde do swoich współwyznawców* (Letters of the former pastor in Conde to his co-followers) and the popular work by the French historiographer of the Church, Claude Fleury: *Zbiór historii ludu izraelskiego y uwag nad nim politycznych z Xiąg Pisma świętego* (A collection of stories of the Israeli people and political remarks on them from the Books of the Holy Bible).¹⁶ An important place in this collection was occupied by numerous French editions of sermons and collection of works by a French priest of the king, Bishop Jean-Bapiste Massillon.

A book by the Italian theologian and archbishop, Giovanni Marchetti, titled *Cudowny schyłek osiemnastego wieku* (The glorious decline of the 18th century) and translated by Karol Surowiecki, should also be mentioned. There was a description of the life of the Spanish founder and the first general of the Piarists, St Joseph Calasanz (José de Calasanz), *Zebranie życia S-go Józefa Kalasantego* (The life of St Joseph Calasanz). The collection was completed by the catechism *Pierwiastki religii katolickiej* (Elements of the catholic religion) by Rev. Grzegorz Wężyk, published in Lublin, and *Obowiązki damy chrześcijańskiej* (Duties of a Christian lady), which discusses matters related to spirituality, as well as a collection of songs and *Żywot Pana Jezusa* (The life of Jesus Christ).

The publications pertaining to the social sciences mainly included legal ones, most of which were legal codes from the times when Lublin belonged to the Austrian partitioning zone, where the city found itself after the third partition. These were Latin editions of civil laws for western Galicia, i.e. *Codex civilis pro Galicia occidentali*, published in Vienna in 1797, a Polish edition titled *Ustawa cywilna dla Galicji zachodniej* (Civil law for western Galicia), published in Vienna in 1797, an Austrian code of penal law, *Księga ustaw na zbrodnie* (A book of laws related to crimes) and corresponding indexes. The collection also contained more general works, for example, a lecture on the doctrine of natural law, *Krótkie zebranie Trzech Praw Początkowych. To jest: Prawa Natury, politycznego i Narodów z różnych Autorów wyięte* (A short collection of three initial laws: These are the laws of nature, political law and the law of nations by different authors), and a dissertation by Waclaw Aleksander Maciejowski, introducing the assumptions of Roman law.

In addition, the book collection included studies addressed to readers interested in teaching and education, for example, *Nouveaux essais d'éducation* by Oliver

¹⁵ J. Bazydło, *Barruel Augustin*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 2, eds. F. Gryglewicz, R. Łukaszyk, Z. Sułowski, Lublin 1995, col. 64.

¹⁶ B. Modzelewska, W. Wójcik, *Fleury Claude*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 5, eds. L. Bieńkowski et al., Lublin 1989, col. 324–325.

Goldsmith, translated from the English. The treatise *Edukacja katolicka jest najwyższym dobrem kraiu* (Catholic education is the country's supreme good) was devoted to matters of education in the Catholic spirit. A dissertation by Grzegorz Wężyk should also be mentioned. It presented the organisation of the Gorzków school and the teaching methods applied there, and it was prepared as a response to discussions held in the Lublin Society of Friends of Science on the direction of the development of education in the Polish Kingdom and the shape of primary education in Lubelszczyzna.¹⁷ The latter topic was of special concern to the Lublin Society, due to the meagre network of primary schools in the voivodeship. The library also included a brochure written by Witalis Witkowski, professor of the Lublin Voivodeship School, who subjected Wężyk's propositions to a critical assessment.¹⁸

Moreover, publications dealing with economic and political issues are worth enumerating. These include Montesquieu's dissertation, *Krótki rzut oka na teraźniejszy stan kraiu* (A glimpse at the current state of the country) from 1820. A brochure by an unknown writer, *Projekt polepszenia stanu włościan* (A project to improve the condition of peasants), likely raised interest. There were also publications focussing on economic problems related to the Church, for example, the brochure *Uwagi nad uwagami o dziesięcinach* (Remarks on remarks on tithes), whose author disputed the views of Tadeusz Czacki promulgated in his paper, *O dziesięcinach rzecz czytana na posiedzeniu Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk* (A paper on tithes read at the sittings of the Warsaw Society of Friends of Science).

The collection had only a few works related to the hard and natural sciences. They were represented by a book by the well-known French naturalist, Julien-Joseph Virey: *Historia obyczajów i instynktu zwierząt* (History of animal customs and instinct) (1st ed. Warsaw 1828, 2nd ed. Warsaw 1844). Studies on applied sciences likely performed a useful role. Handbooks from the area of technique and forming, which practically discuss the rules of rural building (Świtkowski, *Budowanie wiejskie* [Rural building]) and medical handbooks containing recommendations on preserving health and indications of certain diseases proved particularly useful. The library housed the commonly used *vade mecum*, *Porządek życia w czerstwości* (The order of life in health) by the Swiss populariser of medical knowledge, Simon A. Tissot, as well as a handbook devoted to midwifery. The library owner's interest was also aroused by a work written by the court physician of Stanisław August Poniatowski, Jan Nepomucen Hermann, *Opusculum impedimenta quedam sanitatis communia*, which dealt with the sanitary conditions of Lublin and other places and was published in the Trinitarian printing house in Lublin.

In the collection we can also find handbooks on rhetoric, literature and grammar. The preserved textbooks include, for example, *Rhetorica Institutio* and *De*

¹⁷ A. Winiarz, *Szkołnictwo Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego (1807–1831)*, Lublin 2012, p. 122.

¹⁸ Z. Kukulski, *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie na tle epoki (1815–1830)*, Lublin 1939, LXXIV.

arte Rhetorica, school publications *Tirocinum Lingue latinae*, an undefined Latin grammar and a book for learning German.

Like many other private libraries of the epoch, the bishop's collection also contained historical studies, e.g. a lecture by Lucius Florus called *O początku i dziejach Narodu Rzymskiego* (On the beginnings and history of the Roman nation) and four volumes of *Historia jakobinizmu* (The history of Jacobinism) by Augustin Barruel, translated from French. At some point, the collection was supplemented by the popular *Rękopism nadesłany z wyspy św. Heleny* (A manuscript sent from St Helena) and another book by Tomasz Dziekoński, *Życie marszałków francuskich* (The lives of French marshals). There was also a popular armorial by Piotr Naęcz Małachowski: *Zbiór nazwisk szlachty z opisem herbów* (A collection of the nobility's names with a description of the coats-of-arms), published in Lublin in 1805. In addition, there were also studies on geography, including both textbooks from the end of the 18th century and modern compendia from the early 19th century, a good example of which is the study *Obraz świata pod względem geografii, statystyki, i historii wszystkich krajów* (A picture of the world in respect to the geography, statistics and history of all countries) by Tomasz Dziekoński. Moreover, there are publications devoted to descriptions of particular countries, i.e. *Opis Egiptu* (An account of Egypt) by Fr. Celestyn Chasseboeuf Volney and *Opisanie Królestwa Portugalii* (A description of the Kingdom of Portugal) by Aubert R. Vertot.

A considerable part of the collection (91 items or over 41%) was belles-lettres. Those were primarily dramatic works (31 titles), comedies, a comedy opera, numerous novels (26 titles) from the end of the 18th century and popular romances of the 19th century, then poetry, narrative poems, letters and collections of works. These were often translations from the French, German and English literature, but there were also works by Polish authors. This varied collection also included 18th-century translations of Jean Racin's tragedies meant for the Warsaw theatres – dramas by Molier and Jean-François Marmontel. Foreign literature was also represented by the French playwright and novelist Jean-Pierre Claris Florian. There were also fashionable plays by the German playwright Friedrich August Kotzebue. Prose included a Polish translation of Jonathan Swift's *Gulliver's travels* as well as novels by Walter Scott, Charles Cock and other best sellers of the 19th century, e.g. *Idzi Blas czyli przypadki Piotra Klaus* (The German Gil Blas, or the adventures of Peter Claus) by Adolf Knigge. Poetry included a French edition of *Les odes* by Pierre de Ronsard.

The library also housed works by Polish authors, for example, Ignacy Krasicki's *Dzieła* (Works) and *Bajki* (Fables). Moreover, stage plays prepared by the National Theatre director Ludwik A. Dmuszewski and the actor and playwright Alojzy G. Żółkowski need to be mentioned. The collection also held *Poezje* (Poems) by Franciszek Kniaźni, a piece by Wincenty Gawarecki, *Oblężenie Płocka rycerskie drama* (The siege of Płock, a chivalric drama), as well as literary works by Julian Ursyn Niemcewicz. Collections and series were also added to the collection, e.g. *Czytania zabawne, czyli wybor przygód, powieści moralnych i anekdotów z różnych autorów* (Amusing readings, or a selection of adventures, moral stories

and anecdotes), from the end of the 18th century, and *Gabinet czytania* (A reading parlour), published by Franciszek Salezy Dmochowski in 1834–35.

The collection also contained ‘spiritual books’, entered under a separate title. The 33 items (15.06%) first of all enumerated theological works, such as lectures on moral and dogmatic theology, reflections, liturgical publications, sermons, catechisms, prayer books and the Bible.¹⁹

The library did not lack in lectures, for example the Jesuit Cardinal Robert Bellarmin’s *Pietnaście stopni po których człowiek, zwłaszcza krześcijański, upatrując Pana Boga w stworzeniu rozmaitym, przychodzi do wielkiej znajomości iego* (Fifteen degrees which man, especially a Christian, while looking for the Lord in various creatures goes through to reach the great knowledge of Him). The collection also had a Polish translation of a scholastic lecture on the dogmas of the Catholic religion which was popular in Europe, namely *Katechizm filozoficzny* (Philosophical catechism) by the Jesuit Francis X. Feller, considered to be the precursor of the 19th-century traditionalism.²⁰ A practical handbook of life by the 16th-century priest Lorenz Scupola also found its way into the collection. It was *Wojna duchowna* (The spiritual combat) (first edition Venice 1589), which has been translated into a number of foreign languages. Likewise, Claude Fleury’s works *Podział historii Świętej* (A division of the Holy history) and *Krótka [nauka] o rozmyślanii* (A short [note] on reflection) were listed.

The collection contained ascetic works and the biographies of saints, including *Chwała męczennika świętego Jana Nepomucena* (Glory of John Nepomucene, the holy martyr) and *Jasna pochodnia albo żywot Świętego Franciszka Salezjusza* (A bright torch or the life of St Francis of Sales) by Louis Abelly,²¹ a disciple of Vincent de Paul.

The library contained the necessary liturgical publications used mainly by the clergy with higher orders: missals, collections of ceremonies and pontificals. The necessary aids for pastoral work were the sermons, including *Wybór kazań* (A selection of sermons) by the Capuchin monk Wiator Piotrowski.²² An indispensable part of the home library was also prayer books, including one arranged by Archbishop Marcin Dunin Sulgustowski. It was first published in 1842 and with many reissues, it quickly gained in popularity throughout the 19th century. *Dictionnaire Historique, critique, chronologique, géographique et littéral de la Bible* and an edition of the New Testament by Jakub Wujek also deserve attention.

Although it is difficult to make straightforward conclusions about the reading interests of the owner based on the library inventory, which originally served the purpose of establishing the state of possession, the sources mentioned above can

¹⁹ D. Olszewski, *Książka religijna na terenie Królestwa Polskiego w XIX wieku*, “Rocznik Świętokrzyski”, 16 (1989) p. 149.

²⁰ M. Daniluk, *Feller François Xavier*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 5, col. 112–113.

²¹ S. Smoleński, *Abelly Louis*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 1, eds. F. Gryglewicz, R. Łukaszyk, Z. Sułowski, Lublin 1985, col. 13.

²² R. Prejs, *Piotrowski Wiator*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 15, ed. E. Gigilewicz, Lublin 2011, col. 704.

be regarded as significant for the study of the environment in the past.²³ Despite interpretative dilemmas, the varied and universal subject matter of the collection – considering the specific nature of spiritual needs – might fit the owner's varied interests well. Moreover, one cannot rule out a wider circle of the library's users. This is certainly an interesting example of a book collection belonging to a representative of the higher clergy, who was undoubtedly an uncommon figure of the Church.

As follows from the description of the specimens, the condition in which the collection was preserved was good and was proof that the library was taken care of. The majority of books had half-leather or paper covers, but there were also volumes protected with leather covers or bound with more the expensive Morocco leather, which increased the value of the library. Eventually, the assessors estimated the total value of the collection at 27 roubles and 32 ½ kopecks, with the value of various publications amounting to 13 roubles and 34 kopecks and that of spiritual books assessed at 8 roubles and 95 ½ kopecks. The appraisal of individual books varied, ranging from ½ kopeck to 1 rouble. These prices should be considered slightly understated, which was quite a common practice in making inventories due to the tax regulations. The highest individual value was represented by liturgical publications estimated at 1 rouble: *Canon Misse in folio*, *Ceremoniale Episcoporum*, *Pontyfikalne Romanum* from 1627 and the 18th-century editions of *Breviarum Romanum* bound in leather and sometimes completed with a case. Among the secular books, the value of 1 rouble was given to 24 sets of the journal *Wieniec* in 13 volumes and bound in half-leather, whereas 45 kopecks was the value of the recently published *Życie marszałków francuskich* bound in Morocco leather.

The lack of publication dates, except for singular mentions, makes it impossible to clearly establish the chronology of the collection; nevertheless, some old prints can be found, particularly the aforementioned liturgical publications from the 18th century. Likewise, there were numerous 18th-century editions, especially those from the second half of the century, as can be deduced from the bibliographical findings. Significantly, newly published items should also be noted, which suggests an active interest in completing the home collection of books with the titles appearing on the market. The *Kalendarzyk polityczny* (Political calendar) and *Directorium officis divisi* from 1844 were certainly useful, but those practical publications were accompanied by ones attracting attention not only with their content, but also their new editorial form and plates. They included works on historical subjects devoted to the Napoleonic epoch, literary works which would ensure cognitively fruitful and pleasurable reading. Likewise, a lack of annotations in the inventory regarding the place of publishing prevents clear, detailed conclusions. However, from the accessible bibliographical data we can assume that the enumerated publications came from different publishing houses, mainly in Poland, but also from foreign ones.

---

²³ B. Bieńkowska, *Inwentarze księgozbiorów prywatnych jako źródło do badań nad dziejami czytelnictwa*, "Studia o Książce", 18 (1989) pp. 65–75; J. Szady, *Inwentarz księgozbiorów parafialnych z drugiej połowy XVIII wieku – nowa metoda edycji*, "Textus et Studia", 1 (2016) no. 5, pp. 78–90, doi: 10.19265/TES.2016.01577.

The further fate of the collection is not fully known. However, what is known from the notarial deed of the auction is that it was sold together with the other movables, which was in accordance with the heirs' wishes. The books found their way into private hands, while some were bought by Lublin booksellers, who likely envisioned further sale. During the reconstruction of the collection, *Bibliografia polska* (Polish bibliography) by Karol Estreicher, the catalogue of the National Library in Warsaw, the catalogue of Bibliothèque Nationale de France and other digital libraries were used. In the case of specimens for which an unambiguous determination could not be made – due to the lack of clarity in the source entry – possible cases were given. Also, in the face of incomplete data preventing the identification of a concrete edition, the known editions published up to 1845, i.e. till the death of Bishop Wojakowski, were enumerated. In the case of periodicals, the year of publication was noted, and for multiple editions their numbers were recorded. Titles in the source were preserved in the original spelling, whilst a few changes were implemented according to the recommendations of *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku* (Publishing instructions for historical sources from the 16th century to the middle of the 19th century) (ed. K. Lepszy, Wrocław 1953). The spelling was modernised (e.g. półskurek = półskórek, skurzany = skórzany and iedna = jedna), diacritic marks were introduced and the following spellings were preserved: xiądz, exemplarz, diecezji, xięgi, siedm. The continuous numbering of pages used in the inventory was preserved within the list of books and the ordinal numbers were provided in square brackets.

*****

Inventory after Bishop [Mateusz] Wojakowski²⁴

(26 February)10 March 1845

Various books

- [k. 1] [1] 1167 Gramatyka niemiecka²⁵ część pierwsza w półskórek oprawna zużyta pół kopiejki
 [2] 1167 [s] Kasimir Wohlfeils deutsche sprachlehre²⁶ w papier oprawne pół kopiejki
 [3] 1168 Codex Judiciarius pro Galicia occidentali²⁷ w papier oprawny pół kopiejki

²⁴ APL, Akta Serafina Konwickiego notariusza miasta Lublina 1845, deed 634 (43).

²⁵ Impossible to be clearly established. E.g. *Grammatyka niemiecka podług najlepszego czasów terażniejszych mówienia i pisanja sposobu*, Sandomierz 1782; Estr., vol. 17, p. 328; Franciszek Lieder, *Gramatyka niemiecka przez Radę Wychowania publicznego polecona Szkołom i Instytutom naukowych w Królestwie Polskim*, nakład autora, Warszawa 1835, 2nd ed. corrected, Warszawa 1841; Estr. XIX, pp. 598–599.

²⁶ Kasimir Wohlfeils, *Deutsche Sprachlehre*, print Pillera, Lemberg 1797; K. Estreicher, *Bibliografia Polska*, Kraków 1870–2000 (later: Estr.), vol. 22, p. 197; Kasimir Wohlfeils, *Deutsche Sprachlehre*, Lemberg 1800; Estr., vol. 5, p. 129.

²⁷ *Codex judiciarius pro Galicia occidentali*, typis Josephi Hraschanky, Viennae 1797; *Codex judiciarius*, Viennae 1798; Estr., vol. 14, p. 314.

- [4] 1169 Skorowidz ustaw cywilnych z roku 1797 dla Galicyi²⁸ w papier oprawny, pół kopiejki
- [5] 1170 Documenta ad causas Decimales in Polonia²⁹ w trzech exemplarzach w papier oprawny kopiejka jedna
- [6] 1171 Regulae Iuris³⁰ w półskórek oprawne zużyte pół kopiejki
- [7] 1172 Codex Civilis pro Galicia Occidentali część pierwsza³¹ w papier oprawny pół kopiejki
- [8] 1173 Codex Civilis pro Galicia occidentali część druga³² w papier oprawny pół kopiejki
- [9] 1174 Jeometryra cywilna część pierwsza³³ w skórę oprawna kopiejka jedna
- [10] 1175 Ustawa cywilna dla Galicyi zachodniej część pierwsza³⁴ w papier oprawna pół kopiejki
- [11] 1176 Tirocinum Linguae latinae in usum classis primae³⁵ w papier oprawne kopiejka jedna
- [12] 1177 Tirocinum Linguae latinae pars posterior³⁶ w półskórek oprawne zużyte pół kopiejki
- [13] 1178 Philosophia ad usum scholae accomodata³⁷ tom szósty w półskórek oprawny kopiejka jedna

²⁸ Ludwik Wędrychowski, *Skorowidz czyli zbiór alfabetyczny ustaw cywilnych w 3 częściach dla Galicyi w roku 1797 nadanych, ku wygodzie publiczności w rodowitym języku ustaw tych wiadomości potrzebującej z największą pilnością ułożony przez Ludwika Wędrychowskiego*, kosztem i nakł. Karola B. Pfaffa, Lwów 1800; Estr., vol. 5, p. 30.

²⁹ Józef Olechowski, *Documenta ad causas decimales in Polonia (...) Opus impressum Cracoviae in lingua vernacula 1779 nunc vero in Latina luci publicae datum*, typis Universitatis, Cracoviae 1798; Estr., vol. 23, p. 319.

³⁰ Stanisław Łochowski, *Regulae iuris et loci com̄ unes forenses; quorum de jure et praxi communi, tritus et versatus in foro usus, et allegatio. Authore Stanislao Łochowski Castri Opoczneñ. Notario (...)*, officina Francisci Caesarii, Cracoviae 1637; Estr., vol. 21, p. 370.

³¹ *Codex civilis pro Galicia occidentali*, typis Josephi Hraszanzky, Caes. Reg. Aulae typogr. Bibliop., Viennae 1797; Estr., vol. 14, p. 314.

³² *Ibid.*, Pars II., k. nlb. 2, p. 256; Pars III, k. nlb. 2, p. 259.

³³ Probably: Ignacy Zaborowski, *Jeometryra Praktyczna. przez X. Ignacego Zaborowskiego*, print XX. Scholarum Piarum, Warszawa 1786. Successive editions: 1792, 1806, 1815, 1820; or Szymon L'Huillier, *Geometryra dla Szkół narodowych*, parts 1–2, print. Gröll, Warszawa 1780–1781, 1804, 1810; Szymon L'Huillier, *Geometryra [...] drugi raz wydana*, part 1, print. Szkoły Głównej Koronney, Kraków 1785. Another edition: Wilno 1796; Estr., vol. 21, p. 252; Estr., vol. 8, ed. 2, p. 321; Ponadto: *Geometryra*, Estr., vol. 17, p. 99.

³⁴ *Ustawy Cywilne Dla Galicyi Zachodniej*, parts 1–3, print Józefa Hraszańskiego, C.K. Niemieckiego i Polskiego nadwornego Typografa i Bibliopoli, Wiedeń 1797; Estr., vol. 32, p. 94.

³⁵ Fryderyk Gedike, *Tirocinium linguae Latinae in usum classis primae*, typis Scholarum Piarum, Varsaviae 1821; Estr. XIX, vol. 8, p. 299.

³⁶ One of the editions: Fryderyk Gedike, *Tirocinium linguae latinae in usum I. et II. Classis*, print XX. Pijarów, Warszawa 1806; Fryderyk Gedike, *Tirocinium linguae Latinae, in usum primae et secundae classis. Pars prior*, typis PP. Scholarum Piarum, Varsaviae no publishing year. (1811) 1813. Totalny, 9 edition still 1845.

³⁷ Probably: Guillaume Dagoumer, *Philosophia ad usum scholae accomodata*, nova editio, vols. 1–4 Lugduni, *sumptibus fratrum Duplain*, 1746, <https://gallica.bnf.fr/services/engine/search/>

- [14] 1179 Rzecz o Jezuitach³⁸ w papier oprawna kopiejka jedna
 [15] 1180 Essai d'éducation Nationale³⁹ w papendecel oprawna kopiejki dwie
 [16] 1181 M. Tullii Ciceronis Epistolae familiares⁴⁰ w pergamin oprawne kopiejki trzy
 [17] 1182 Rok miłości Boskiej⁴¹ w skóre oprawne kopiejek dwie
 [18] 1183 De arte Rhetorica⁴² w skóre oprawna pół kopiejki

sru?operation=searchRetrieve&version=1.2&collapsing=disabled&rk=21459;2&query=%28dc.title%20all%20%22Philosophia%20ad%20usum%20scholae%20accommodata%22%29%20and%20dc.relation%20all%20%22cb30294860m%22 (accessed:10.11.2019); or: Louis Loudier, *Philosophia ad usum scholae accommodata, data a D. D. Loudier licenciato theologo socio Sorbonico necnon philosophiae professore celeberrimo in collegio Sorbonae Plessaeo, scripta ab auditore Joanne Baptista Castel, clerico Petrogovensi eodem collegio anno Domini expirante 1722–1723*, <https://nubis.univ-paris1.fr/ark:/3A/15733/1bcf#?c=0&m=0&s=0&cv=0&xywh=0%2C-831%2C4423%2C4556> (accessed: 10.11.2019); or: Jean Baptiste du Hamel, *Philosophia vetus et nova ad usum scholae accommodata, in Regia Burgundia olim pertractata, Tomus primus, qui logicam complectitur*, Venetis 1730.

³⁸ Probably *Jezuici w prawdziwey swoiey postaci albo doskonale wiadomienie o ich dotychczas sprawowaniu się z niemieckiego na polski język przełożone nakładem pewnego W. N. Pralat*, print Jan F. Bartels, Gdańsk 1765; Ignacy Krasicki, *Jezuici w prawdziwey swoiey postaci*, ed. and presumably transl. Ignacy Krasicki, Gdańsk 1765, 2nd ed., Gdańsk 1770; Estr., vol. 18, p. 552.

³⁹ Louis René de Caradec de La Chalotais, *Essai d'éducation nationale, ou, Plan d'études pour la jeunesse*, 1763, <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k854049.image> (accessed: 10.11.2019).

⁴⁰ One of the editions. e.g.: M.T. Cicero, *Epistolae familiares*, Gedani 1638; M.T. Cicero, *Epistolae familiares, Pauli Manutii annotationes breves in margine adscriptae. Ejusdem scholia. Verba grae ca latinis expressa. Dionysii Lambini Monstroliensis, viri doctissimi, emanationes, & earum rationes*, Dantisci, typis et sump. Andreae Hünefeldii, bibliopol, 1641; M.T. Cicero, *Epistolae familiares, Officina Chr. Schedelii*, Cracovae 1643; M.T. Cicero, *Epistolae familiares cum Pauli Manutii annotationibus brevibus in margine adscriptis, cum privil.* S.R. M. Polon. et Sueciae, sumptibus viduae G. Försteri, Gedani 1663; Estr., vol. 14, p. 3.

⁴¹ Jan Chrzyciel Eliasz Avrillon, *Rok miłości Boskiej z pieni świętych na każdy dzień roku przez affekta rozłożony, przez Wielebnego Oyca... potrzeciraz (sic!) do druku w roku pańskim 1719 podany, a teraz z francuskiego języka na polski przez zakonnice Nawiedzenia Nayświętszey Maryi Panny klasztoru Krakowskiego przetłumaczony*, print. Seminarium biskupiego akademickiego, Kraków 1767; Estr., vol. 12, p. 315.

⁴² The edition is hard to be determined in a clear way, for example the following were published: *Aristotelis de arte rhetorica libri tres, Carolo Sigonio interprete*, offic. Stanislai Scharffenbergii, Cracoviae 1577; Dominico Decolonia, *De arte rhetorica libri quinque. Lectissimis veterum auctorum aetatis aureae, perpetuisque exemplis illustrati auctore Dominico de Colonia Societatis Jesu Presbytero*, Typis Collegii Soc. Jesu, Lublini 1754, wbp.lu-blin.pl/dlibra/docmetadata?id=22356&from=pubindex&dirids=22&lp=283 (accessed: 10.11.2019). Other editions: Lublini 1756, Posnaniae 1758, Leopoli 1763, Vilnae 1770, Sandomiriae 1780, Polociae 1788, 1799; albo *De Arte rhetorica veterum libri*, Lublini 1783; Estr., vol. 26, p. 287; or Piotr X., *De arte rhetorica libri quinque lectissimis veterum authorum aetatis aureae exemplis illustrati et ad usum candidatorum eloquentiae accommodati*, typis Colleg. Soc. Jesu, Polociae 1799; Estr., vol. 12, pp. 211–212; or: Cyprian Soarez S.J. (Suarez), *De Arte Rhetorica Libri Tres, Ex Aristotele, Cicerone, Et Qvintiliano Praecipve Deprompti. Auctore Cypriano Soarez Sacerdote Societatis Jesv. Additae Svnt Tabvlae Rhetorices, Per Lvdivicvm Carbonem Selectae*, Dantisci, sump. Georgii Förster, 1645, 1651. Other editions: Calissii 1678, 1682, 1685; or Cypriani Soarii, *De Arte Rhetorica Libri Tres, Ex Aristotele, Cicerone*,

- [19] 1184 Mowy Sądowe Quintyliana⁴³ w papier oprawne kopiejka jedna
[k. 2] [20] 1185 Księga ustaw na zbrodnie⁴⁴ w papier oprawna kopiejka jedna
 [21] 1186 Historia na dwie części podzielona⁴⁵ w papier oprawne kopiejki trzy
 [22] 1187 Rocznik Wojskowy z roku 1817⁴⁶ w papier oprawny pół kopiejki
 [23] 1188 Odpowiedź o pogrzebach wiedeńskich⁴⁷ bez oprawy pół kopiejki
 [24] 1189 Uwagi nad organizacją szkoły Gorzkowskiej⁴⁸ bez oprawy pół kopiejki
 [25] 1190 Projekt polepszenia stanu włościan⁴⁹ w papier oprawny pół kopiejki
 [26] 1191 Principia Juris Romani⁵⁰ w papier oprawne kopiejki trzy
 [27] 1192 Listy Doktora Akademii Strazburskiej⁵¹ bez oprawy kopiejki dwie
 [28] 1193 Rocznik Instytutów⁵² w papier oprawny kopiejka jedna
 [29] 1194 Cudowny schyłek osiemnastego wieku⁵³ w papier oprawny kopiejki trzy

Qvintiliano, Praecipve deprompti. Huic editioni accedunt Tabulae seu Artis Rhetoricae absolutissimum compendium Lud: Carbonis Constanciaro S. Th: Professoris in gymnasio Patavino, Calissii, Typis Collegii Societatis Jes., 1696, 1706 and other editions till 1734; Estr., vol. 28, pp. 341–342.

⁴³ Quintilianus M. Fabius, *Wybornieysze Mowy Sądowe z Łacińskiego Języka wytłumaczone przez X.B.M. Sirucia S. P. P. A. Xiążka Pierwsza*, print J.K.M. y Rzpłtey XX. Schol. Piar., Wilno 1769 (vol. 2, 1771); Estr., vol. 25, p. 443.

⁴⁴ One of the editions: *Księga ustaw na zbrodnie i ciężkie policyjne przestępstwa*, print J. Trasslera, Kraków 1804; or *Księga ustaw na zbrodnie i ciężkie policyjne przestępstwa*, print Pillera, parts 1–2, Lwów 1804. Other editions: Lwów 1804, Wiedeń 1817; Estr., vol. 2, p. 513, <http://www.biblioteka-cyfrowa.pl/publication/62574> (accessed: 10.11.2019).

⁴⁵ The title is difficult to established clearly.

⁴⁶ “Rocznik Wojskowy Królestwa Polskiego”, Warszawa 1817–1830; Estr., vol. 3, p. 466.

⁴⁷ [Odpowiedź] autorowi pisma kilku kartek Lwowskiemu o pogrzebach wiedeńskich przydatna. *Od Erazma y Wideńczyka katolickiego, za dozwoleciem Starszych Zwierzchności wydana*, print Akademii, Zamość 1781. Response to: *O pogrzebach Wiedeńskich pismo małe w Wiedniu roku p. 1781 drukowane z niemieckiego Języka na Polski dla użytku powszechnego za pozwoleniem Zwierzchności przetłumaczone*, print Kazimierz Schlichtyn J.K. Mci uprzywil. Typ., Lwów (1781); Estr., vol. 23, p. 257.

⁴⁸ Witalis Witkowski, *Uwagi nad organizacją szkoły gorzkowskiej*, Lublin 1821; Estr., vol. 5, p. 109.

⁴⁹ Sumiński, *Projekt polepszenia stanu włościan podany przez prefekta departamentu plockiego*, no publishing place, no publishing year; Estr. XIX, vol. 4, p. 410.

⁵⁰ Wacław Aleksander Maciejowski, *Historia juris romani*, vol. 1: *Principiorum juris romani*, Varsaviae 1825; Estr. XIX, vol. 3, p. 31.

⁵¹ [Alexander Brodowski X.], *Listy pewnego Doktora Akademii Strazburskiej Katolickiej do iednego szlachcica protestanta. O sześciu przeszkodach do zbawienia znajdujących się w religii luterskiej, z francuzkiego na polski język przetłumaczone przez ...*, S. J. Theologa, print Akademick. S. J., Lwów 1761; Estr., vol. 13, p. 353.

⁵² “Rocznik Instytutów Religijnych i Edukacyjnych w Królestwie Polskim”, Warszawa 1824–1830; Estr., vol. 3, p. 464.

⁵³ Giovanni Marchetti, *Cudowny schyłek osiemnastego wieku czyli Niestychane widoki, które w roku 1796 i 1797 podobalo się Bogu przedstawić ludzkim oczom w rzymskich i za-rzymskich, szcze- gólniey Najswiętszy Matki Jezusowey, obrazach*, tł. Karol Surowiecki, Wrocław 1814; Estr. XIX, vol. 4, p. 414, <http://bbc.mbp.org.pl/dlibra/docmetadata?id=10185&from=pubindex&dirids=1&lp=702> (accessed: 10.11.2019).

- [30] 1195 *Selecta Latini Sermonis*⁵⁴ tom 1. w papier oprawny kopiejka jedna
 [31] 1196 *O krotkości życia przez Senekę*⁵⁵ w papier oprawne kopiejka jedna
 [32] 1197 *Zebranie życia S-go Józefa Kalasantego*⁵⁶ w papier oprawne pół kopiejki
 [33] 1198 *Epigrammatum problemata*⁵⁷ w papier oprawne pół kopiejki
 [34] 1199 *Les odes de p. deronsard*⁵⁸ tom dwunasty w papier oprawne kopiejka jedna
 [35] 1200 *Edukacja katolicka iest Najwyższym dobrem kraiu*⁵⁹ bez oprawy pół kopiejki
 [36] 1201 *Novus candidatus Reticarum auctus*⁶⁰ w półskórek zużyty oprawne pół kopiejki
 [37] 1202 *Nouveaux essais d'Education*⁶¹ tom trzeci, w papier oprawne kopiejka jedna

⁵⁴ One of the editions: *Selecta latini sermonis exemplaria e scriptoribus probatissimis ad Christianae iuventutis usum, a p. Chompré... excerpta et ad editionem parisiensem recusa; prima excerptio poeticae orationis*, Altenburgi, ex officina Richteriana 1756, https://www.europeana.eu/portal/pl/record/9200110/BibliographicResource_1000126608453.html (accessed: 10.11.2019); albo: Pierre Chompré, *Selecta Latini Sermonis Exemplaria, e scriptoribus probatissimis excerpta A.P. Chompré*, typ. Joan Thom. de Trattner, Vindobonae 1778.

⁵⁵ One of the editions: [I title:] L.A. Seneka, *Książ Pięcioro*; [II title:] Luciusz Anneusz Seneka, *O krótkości życia, o życiu szczęśliwym, o opatrności, o pokoiu duszy, o stałości mądrego Książ Pięcioro przekładania X. Dawida*, print. J.K. Mci i Rzeczy płety Akademickiej Soc. Jesu, Wilno 1771; L. A. Seneka, *Książ Pięcioro*; [III title:] *Luciusza Anneusza Seneki O krótkości życia, o życiu szczęśliwym, o opatrności, o pokoiu duszy, o stałości mądrego Książ Pięcioro przekładania X. Dawida Pilchowskiego Societatis Jesu*, 2nd ed., print J.K. Mci Akademickiej, Wilno 1792; Estr., vol. 27, p. 376.

⁵⁶ Jakub Klisiewicz [Ambroży X. od S. Laurentego Scholarum Piarum], *Zebranie życia y historyi B. Józefa Kalasantego, fundatora szkół pobożnych. Przez niektóre przykłady o tym co B. Józef z dziecinnych lat czynił y które dobrodzieystwa dziatkom nieustannie świadczył wraz z nabożeństwem do tegoż błogosławionego patryarchy krótko napisane*, print J.K. Mci y Rzplitey w Koll. XX. Sch. Piarum, 1753; Estr., vol. 19, p. 300.

⁵⁷ Martinus Brzyski, *Epigrammatum problemata ex variis poetarum classicorum authoribus. Alphabeticè. Collecta concinnè polonico idiomate explicata. Cuius statui hominū utilia. Authore Martino Brzyski*, Typis S. R. M. Coll. Societ. Jesu, Lublinen 1765.

⁵⁸ One of the editions: Pierre de Ronsard, *Odes*, (1551–1552); Pierre Ronsard, *Ode de la paix*, G. Cavellat, Paris 1550; *Les Odes de P. de Ronsard...*, G. Buon, Paris 1573; *Les Odes...*, G. Buon, Paris 1586 i inne edycje, <https://catalogue.bnf.fr/changerPage.do?motRecherche=ronsard+ pierre&nbResultParPage=10&afficheRegroup=false&affinageActif=false&pageEnCours=10&nbPage=184&trouveDans=Filtre=NoticePUB&triResultParPage=0&critereRecherche=0> (accessed: 10.11.2019).

⁵⁹ Leopold od św. Avertana, *Edukacja katolicka iest dobrem najwyższym kraju, jest szczęśliwością w szczególności każdej osoby gdy ją posiada i według niej żyje*, print J.C.K.M. XX. Trynitarzów, Lublin 1807, <http://bc.wbp.lublin.pl/dlibra/docmetadata?id=10854&from=pubindex&dirid-s=22&lp=505> (accessed: 10.11.2019).

⁶⁰ One of the editions: Józef Juvencius (Jouvancy), *Novus candidatus Rhetoricae, auctus, emendatus et perpolitus*, Brunsberg 1735. Other editions: Lublini 1746, Calisii 1753, Posnaniae, 1753, Brunsbergae, 1755; Estr., vol. 7, p. 695.

⁶¹ Oliver Goldsmith, *Nouveaux essais d'education, traduits de l'anglais et accompagnés et remarques par A. H. Dampmartin*, Paris 1803, 1805, <https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb30519700j> (accessed: 10.11.2019).

- [k. 3] [38] 1203 Organizacya Szkoły Gorzkowskiej⁶² w papier oprawna pół kopiejki
 [39] 1204 M. Tulli Ciceronis de officiis xięgi trzy⁶³ w papier oprawne kopiejki trzy
 [40] 1205 Luci Annei Flori Rerum Romanorum cztery Xsięgi⁶⁴ razem w papier oprawne kopiejek trzy
 [41] 1206 List prowincjonalnego do Warszawskiego filozofa⁶⁵ w papier oprawne pół kopiejki
 [42] 1207 Rozmowa filozoficzna⁶⁶ w półskórek oprawna kopiejki dwie
 [43] 1208 Księga ustaw o ciężkich przestępstwach⁶⁷ w papier oprawna kopiejki trzy
 [44] 1209 Dziennik Zdrowia⁶⁸Nr 6. bez początku oprawny kopiejka jedna
 [45] 1210 Idzi Blas Niemiecki czyli przypadki Piotra Klauss część trzecia⁶⁹ w półskórek oprawna kopiejki trzy
 [46] 1211 Kmotr Maciej⁷⁰ część pierwsza w półskórek oprawna kopiejek pięć

⁶² Grzegorz Wężyk, *Organizacya szkoły gorzkowskiej Towarzystwu Przyjaciół Nauk w Lublinie w celu rozszerzenia oświecenia publicznego (...) drukiem wyjaśniona*, print Jan K. Pruski, Lublin 1820; Estr. XIX, vol. 5, p. 47.

⁶³ One of the editions: M.T. Cicero; *De officiis libri tres, dein Laelius et Cato major et Somnium Scipionis, cum Paradoxis, castigate impressi, adiecto indice copiosissimo, doctoris Joannis Camertis*, Viennae Pannouiae in aedib. Hieron. Vietoris et Joan. Singreuii socior. Expensis vero Leonhardi et Lucae Alantseae fratrum. Quarto nonas Januaarii 1512; *Officia Ciceronis, mvltto qvam antea castigatiora, cvm scholiis Phil. Melan. quae possint esse uiae prolixi commentarij. Nam pleriq; loci, quos hactenus nemo attigit, hic enarrantur*, apud Hiero. Vieto., Cracouiae 1528. In total, 10 editions appeared until 1680; Estr., vol. 14, pp. 257–258.

⁶⁴ One of the editions [Lucius Annaeus Florus], *Epitome Rerum Romanorum: libri IV*; polish translation: *L. Julivsza Flora o Początku y Dzieiách Narodu Rzymskiego Powieści Xiąg IV. Abo historia Wielmożnego tego Narodu, od początku iego, aż do Augustá Cesarza, iako się począł, iako się wolności dostawszy rządził, y iako wolność straciwszy, pod iednego Pana władzę przyszedł. Z łacińskiego na polski ięzyk przetłumaczona przez Krzysztofa Grotha Falissowskiego. Przydany iest traktacik o przyczynach możności y potęgi narodu tego*, print Krzysztof Schedel J.K.M. Typograph, Kraków 1646; *L. Julivsza Flora o Początku*, u Bazylionów, Wilno 1790; Estr. vol.16, p. 243.

⁶⁵ Augustin Barruel, *Helwienki czyli Listy prowincjonalno-filozoficzne przez... dzieło (z francuskiego) z edycyi amsterd. r. 1785—88 tłumaczone (przez ks. Kar. Surowieckiego)*, vol. 1–5, Warszawa 1817–1819; Estr. XIX, vol. 2, p. 97.

⁶⁶ Antoni Wiśniewski, *Rozmowa Filozoficzna O Boskich procz Iestności Przymiotach Przeciw niegodziwie sobie przywłaszczaiącym nazwisko Deistow, Przez Filozofy uczących się Kawalerow In Varsaviensi Nobilium Collegio Scholarum Piarum Miana Roku MDCCLVIII*, print XX. Schol. Piar., Warszawa (1758); Estr., vol. 33, p. 72.

⁶⁷ One of the editions: *Księga ustaw na zbrodnie i ciężkie policyjne przestępstwa*, cz. 1 *O zbrodniach*, Print Józef Jerzego Trafsler, Kraków 1804; albo: *Księga ustaw na zbrodnie i ciężkie policyjne przestępstwa*, print J. Trasslera, Kraków 1804; or: *Księga ustaw na zbrodnie i ciężkie policyjne przestępstwa*, print Pillera, parts 1–2, [part 2, *O ciężkich przestępstwach policyjnych i o sposobie z temż postępowania*], Lwów 1804. Reference 34.

⁶⁸ “Dziennik Zdrowia, dla wszystkich stanów”, Warszawa 1801–1802, Publisher by Leopold Lafontaine, miesięcznik; Estr. XIX, vol. 3, p. 403.

⁶⁹ Adolf Franciszek Knigge, *Idzi Blass, czyli przypadki Piotra Klaus*, Kraków 1798; parts 1–3, Kraków 1808; Estr. XIX, vol. 17, p. 22.

⁷⁰ Józef Rychter, *Kmotr Maciej*, z niem. przez Augustyna Kadyi, vols. 1–2, new ed., print Groblowej, Kraków 1809; Estr. XIX, vol. 4, p. 148.

- [47] 1212 Redukcja złotych na tynfy⁷¹ niekompletne w papier oprawne kopiejka jedna
- [48] 1213 Compendium Institutionum Gramaticarum Lingae Gallicae⁷² w papier oprawne kopiejek dwie
- [49] 1214 Zabawy przyjemne i pożyteczne⁷³ Tomu 14. część pierwsza w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [50] 1215 Pamiętnik Naukowy⁷⁴ i zarazem uwagi nad raportem o więzieniach Królestwa Polskiego⁷⁵ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [51] 1216 Helikonki autora zebranych wierszów⁷⁶ w półskórek oprawna kopiejek pięć
- [52] 1217 Pisma Konstantyna Tymienieckiego⁷⁷ oprawne kopiejek piętnaście
- [k.4] [53] 1218 Historia Jakobinizmu⁷⁸ tomów 4 w półskórek oprawne kopiejek sześćdziesiąt
- [54] 1219 Budowanie wiejskie⁷⁹ edycja druga kopiejek dziesięć
- [55] 1220 Historia Męki zbawiciela⁸⁰ w safian oprawna w futerale kopiejek trzydzieści

⁷¹ *Taryffy rozmaite wzgledem monety tak tynfów na złote: y redukcją złotych na tynfy według kurrencyi to iest rachuiąc...*, no year; Estr., vol. 20, p. 55.

⁷² Possible editions: Georg Vignes, *Compendium Institutionum Gramaticarum Lingae Gallicae*, Calisi 1747; Georg Vignes, *Compendium*, typis S.R.M. Colleg. Soc. Jesu, Lublini 1751; Estr., vol. 32, p. 500.

⁷³ “Zabawy Przyjemne i Pożyteczne”, Warszawa 1769–1777, tygodnik literacki; Estr., vol. 3, p. 489.

⁷⁴ “Pamiętnik Naukowy” (cd. “Ćwiczeń Naukowych”), Warszawa 1819; or: “Pamiętnik Naukowy” (miesięcznik), Kraków 1837–1838; Estr. XIX, vol. 3, p. 444.

⁷⁵ Jan Dekert, *Uwagi nad częścią wyjątku z raportu Fryderyka hrabi Skarbka. o więzieniach Królestwa Polskiego umieszczonej w N. 60 Gazety Warszawskiej 1832 roku*, 1832; Estr. XIX, vol. 4, p. 70.

⁷⁶ Ksawery Zubowski, *Helikonki Autora Zebranych Wierszow. X. Z. Spes nostra in calamo est, Heliconiadumque favore Cochanovius*, print XX. Trynitarzów, Lublin 1789; Estr., vol. 25, p. 150.

⁷⁷ Konstanty Tymieniecki, *Pisma*, parts 1–2, Warszawa 1817; Estr. XIX, vol. 4, p. 584.

⁷⁸ Augustyn Barruel, *Historia jakobinizmu, wyięta z dzieł (...) Mémoires pour servir à l'Histoire du Jacobinisme*, tłum. Karol Surowiecki, vols. 1–4, Berdyczów 1812; Estr. XIX, vol. 2, p. 97. In original version: Augustin Barruel, *Mémoires pour servir à l'histoire du jacobinisme*, vols. 1–5, P. Fauche, Hambourg 1798–1799, 1803, 1818.

⁷⁹ Piotr Świtkowski, *Budowanie Wiejskie Dziedzicom Dobr Y Possessorom toż wszystkim iakżkolwiek zwierzchność po wsiach i miasteczkach mającym Do Uwagi y Praktyki Podane*, edition and print Michała Gröllla, Warszawa, Lwów 1782, 2nd ed., print Michała Gröllla, Warszawa 1793; or Piotr Świtkowski, *Budownictwo Wiejskie wygodzie Dziedziców zwierzchników wsi naszych i miasteczek*, part 1 with figures, new edition. Author's edition, Warszawa 1794; Estr., vol. 30, p. 110.

⁸⁰ One of the editions: [*Passia*], *to iest Historia męki y śmierci Pana Jezusa Chrystusa ze czterech Ewangelistow krotko zebrana y na siedm części y z wykłady swymi rozdzielona*, offic. Joannis Volrabi, Posnaniae 1582; [*Passia*], *Historia o śmierci a męce Jezu Chrystusa Pana, z czterech ewangelistow zebrana*, przez Jana Fabricjusza, Królewiec 1615; [*Passia*]. *O męce śmierci i pogrzebie pana naszego Jezusa ze wszystkich czterech Ewangelii porządnie zebrana*, Gdańsk 1632, 1690; albo *Postille catholiczney Część Trzecia. W której się zamykają kazania na święta Panny Mariey, Apostolow, Męczennikow y innych Świętych, których święta kościół zwykł obchodzić przez cały rok. Przydane są y żywoty niektórych, z pewnych Historii zebrane, Przydana iest, y Passia, to*

- [56] 1221 Listy moralne z dzieł Eduarda Jounga⁸¹ w półskórek oprawne kopiejek trzy
 [57] 1222 Kalendarzyk kieszonkowy Warszawski na rok 1833 i polityczny na rok 1843 w papier oprawny pół kopiejki
 [58] 1223 Hrabia Waltron czyli subordynacja drama⁸² oraz Tryumf Łaskawości⁸³ komedia w półskórek razem oprawne kopiejek siedm i pół
 [59] 1224 Dzieła Saint Reala⁸⁴ tom czwarty oraz pamiętnik Xnej Mazuryni⁸⁵ razem w półskórek oprawne kopiejek pięć
 [60] 1225 Sermons de M. Massillon careme⁸⁶ Tom 1. 3 i 4. w papier kolorowy oprawne kopiejek czterdzieści pięć

*iest Historia męki Pana Zbawiciela naszego, Przez Doctora Jakuba Wuyka z Wągrowca Theologia Societatis Iezv; Estr., vol. 24, p. 106; Estr., vol. 33, pp. 389–390. W XVIII-XIX w. wyd.: Królewiec 1720, 1754, Królewiec 1823, Kraków 1834; Katalog Biblioteki Narodowej, https://katalogi.bn.org.pl/discovery/se-arch?query=any,contains,passya&tab=LibraryCatalog&search_scope=NLOP_IZ_NZ&vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP&lang=pl&offset=0 (accessed: 10.11.2019). Besides, Przemysław Domiechowski, *Matka bolesna P. Marya. Historia męki Chrystusowej opisana i przez X. Przemysława Prawdzica Domiechowskiego do druku podana*, print Łuk. Kupisza, Kraków 1650; Estr., vol. 15, p. 281.*

⁸¹ *Listy moralne z dzieł Edwarda Jounga, z francuskiego na polski przełożone*, Lublin 1787; Estr., vol. 33, p. 493.

⁸² Henryk Ferdynand Moller, *Hrabia Waltrori [Waltron] czyli subordynacja, drama w pięciu aktach z francuzkiego P. Ebertsa przetłomaczona*, print Piotr Dufour, Warszawa 1784; Estr., vol. 22, p. 522. W XVIII-XIX w. wyd. Królewiec 1720, 1754, Królewiec 1823, Kraków 1834.

⁸³ Antoni Michniewski, *Tryumf łaskawości komedia w trzech aktach dla Teatru warszawskiego napisana przez X. A. T. Michniewskiego P.S.*, 1775; Estr., vol. 22, p. 347.

⁸⁴ Saint-Real Cesar Vischard, *Dzieła*, transl. Franciszek Zabłocki, vol. 1–3, print Piotra Dufoura, Warszawa 1799; Estr., vol. 27, p. 25; or, in the original version: Saint-Réal de César, *Oeuvres*, La Haye 1721; Saint-Réal de César, *Oeuvres (...) Nouvelle édition augmentée, P. Mortier*, Amsterdam 1730; Saint-Réal de César, *Oeuvres [...] nouvelle édition revue, corrigée et augmentée*, vols. 1–6, F. L'Honoré et fils, Amsterdam 1740, <https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb340028896> (accessed: 10.11.2019); Saint-Réal de César, *Les Oeuvres (...) Nouvelle édition, rangée dans un meilleur ordre et augmentée*, vols. 1–6, Paris, Ganeau 1745, <https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb34002891r> (accessed: 10.11.2019).

⁸⁵ One of the editions: Hortense Mancini, *Mémoires de Madame la duchesse Mazarin*, no place, no year, <https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb39335173f> (accessed: 1.09.2019); *Mémoires D. M. L. D. M., P. du Marteau*, Cologne 1675; albo Marie Mancini, *La Vérité dans son jour, ou le Véritables mémoires de M. Mancini connétable*, Collone ok. 1678; albo *Mémoires de Madame La Duchesse de Mazarin seraient d' Hortense Mancini elle-même et faussement attribués à Mme Du Rhut et l'abbé de Saint- Réal; Lever donne comme auteur l'abbé de Saint-Réal avec l'argument que ce texte figure constam- ment dans les Oeuvres complètes de Saint-Réal à partir de l'édition de La Haye 1722*, <https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb30387585t> (accessed: 10.11.2019).

⁸⁶ A part of one of numerous editions of works by the French preacher: Jean-Baptiste Massillon, *Oeuvres*, vols.1–15, Lyon 1810; Jean-Baptiste Massillon, *Oeuvres complètes*, vols. 1–14; vols. 2–5. *Sermons pour le carême*, Gauthier frères, Besançon 1822; Jean-Baptiste Massillon, *Oeuvres*, Mequignon-Havard, Paris 1824; Jean-Baptiste Massillon, *Oeuvres complètes. Nouvelle édition, augmentée d'un Discours sur sa vie et ses écrits, par M. le Cte O'Mahony*, Méquignon-Havard, Paris 1826. Other editions: Paris 1828, Besançon 1822, Lille (b.r.), Paris 1830, Paris 1843,

- [61] 1226 Sermons de M. Massillon a vent⁸⁷ w papier kolorowy oprawny kopiejek piętnaście
- [62] 1227 Sermons de M. Massillon petit caremae⁸⁸ w papier kolorowy oprawny kopiejek piętnaście
- [63] 1228 Sermons de M. Massillon panegiriques⁸⁹ w papier kolorowy oprawny kopiejek piętnaście
- [64] 1229 Sermons de M. Massillon oraisons funebres et professions Religieuses⁹⁰ w papier kolorowy oprawne kopiejek piętnaście
- [65] 1230 Sermons de M. Massillon Mysteres⁹¹ w papier kolorowy oprawne kopiejek piętnaście
- [k. 5] [66] 1231 Budownictwo wieyskie⁹² w półskórek oprawne kopiejek siedm
- [67] 1232 Miłostki i życie mężów greckich⁹³ Tomów 2 w jednej księżce w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [68] 1233 Filozofka Europejska przeciw Chińskiemu Mandarynowi⁹⁴ w półskórek oprawne kopiejek pięć.

cherche=Oeuvres+compl%C3%A8tes+de+Massillon&critereRecherche=0&depart=0&facette-Modifiee=ok (accessed: 10.11.2019).

⁸⁷ A part of one of the editions Jean-Baptiste Massillon, *Ouvres complètes*, vol. 1: *Notice sur Massillon, par Gence. Sermons pour l'avent*; reference 73.

⁸⁸ One of numerous editions: Jean-Baptiste Massillon, *Sermons de m. Massillon, Petit carême*, Paris 1757; at least 14 editions until 1833.

⁸⁹ Jean-Baptiste Massillon, *Oeuvres complètes*, vol. 9: *Panegyriques*, numerous editions, e.g. Besançon, Gauthier frères, 1822, https://books.google.pl/books?id=gLLsSUsZrzIC&pg=PA33&lp-g=PA33&dq=Sermons+de+Massillon+a+vent&source=bl&ots=_Pm2tj8dUf&sig=ACfU3U22ivX-4lb-KlxEUw7kQ2CFrm8IFt9Q&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwiJ26iuqe3hAhVok4sKHc-sUAYkQ6AEwBnoECAcQAQ#v=onepage&q=Sermons%20de%20Massillon%20a%20vent&f=false (accessed: 10.11.2019).

⁹⁰ Jean-Baptiste Massillon, *Oeuvres complètes*, vol. 8: *Oraisons funèbres et professions religieuses*.

⁹¹ Jean-Baptiste Massillon, *Sermons: Mystères*, Paris 1745; Jean-Baptiste Massillon, *Oeuvres complètes*, vol. 7: *Mystères*.

⁹² One of the studies: Franciszek Rausch von Traubenberg, *Budownictwo Wieyskie Do Gospodarskich Potrzeb Stosowne, A do Użycia Kraiowego Podane*, print XX. Scholarum Piarum, Warszawa 1788; Estr., vol. 26, p. 136; or: Piotr Aigner, *Budownictwo wieyskie z cegły glino-suszoney, z plantami chałup wieyskich, stosownie do gospodarstwa narodowego przez (...)*, print Piotr Zawadzki, Warszawa 1791; or: Piotr Świtkowski X., *Budownictwo Wieyskie Pożytkowi i wygodzie Dziedziców Zwierzchników Wsi naszych i Miasteczek. Poswięcone Przez (...)*, cz. I. z *Figurami*, edycja Nowa, koszt. Autora, Warszawa 1794; Estr., vol. 12, p. 79.

⁹³ *Miłostki dawnych filozofów y dawnych bohaterów starożytnych*, vols. 1–2, Supraśl 1788; Estr., vol. 22, p. 392.

⁹⁴ *Filozofka europejska przeciw chińskiemu mandarynowi, czyli Odpowiedź na rozprawę mandaryna ogłoszoną w ruskim i francuskim języku o kobietach*, transl. L[udwika] Dz[ieduszycka], Warszawa 1820; Estr. XIX, vol. 5, p. 285.

- [69] 1234 Dłaczego komedyja⁹⁵ fedra i żona Tezeusza⁹⁶ Tragedya razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [70] 1235 Zwierciadło niezawodne o poznaniu siebie samego⁹⁷ w półskórek oprawne kopiejek dwie
- [71] 1236 Anekdoty Fryderyka II⁹⁸ w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [72] 1237 Cyrulik paryski Romans⁹⁹ Tomów cztery w półskórek oprawne kopiejek trzydzieści
- [73] 1238 Pan Podstoli¹⁰⁰ dwie części w półskórek oprawne kopiejek dziesięć
- [74] 1239 Kontynuacja Listów perskich część druga¹⁰¹ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [75] 1240 Listy pewnego starca do młodego Xięcia pisane z roku 1751 rok I¹⁰² w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [76] 1241 Pisma pozgonne Szymona¹⁰³ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [77] 1242 Trzy córki wdowy. Romans¹⁰⁴ tomów pięć w półskórek oprawne kopiejek trzydzieści
- [78] 1243 Wszyscy błędzą czyli Sąd obojętny jednej filozofki¹⁰⁵ w półskórek oprawne kopiejek dwie

⁹⁵ August Anicet *Bourgeois, Dłaczego? Kom. w 1 a.*, transl. Eugeniusz Scribe, Halpert B., print Zawadzki i Węcki, Warszawa, Merzbach 1834; Estr. XIX, vol. 4, p. 270.

⁹⁶ Jan Racine (Rasyn), *Fedra: Tragedya Przetłomaczona*, edition and print Gröll, Warszawa 1787; Estr., vol. 26, p. 7.

⁹⁷ *Zwierciadło niezawodne albo nauka y rozumowi do uznania prawd y woli do sprawowania cnot. O poznaniu siebie samego podana w siedmiu uwagach na każdy w tygodniu dzień rozłożonych przełożona w ięzyku włoskim przez W. X. Pawła Segnerego S. J. po tym w Dilindze na laciński a teraz z lacińskiego na polski wytłumaczona przez W. X. Piotra Radomskiego*, print J. K. M., Kalisz 1778; Estr., vol. 27, p. 347.

⁹⁸ Fryderyk II, *Anekdoty czyli znamiona, charakter i przymioty Fryderyka II. króla pruskiego wystawujące. Przełożone z niemieckiego na polskie*, print Akademicka, Wilno 1796; Estr., vol. 16, p. 348.

⁹⁹ Charles Paul de Cock, *Cyrulik paryski, Przełożony z francuzkiego* przez F.S. Dmochowskiego, vols. 1–4, print przy ulicy Nowo-Senatorskiej Nro 476 Lit. D, Warszawa, (Merzbach) 1834; Estr. XIX, vol. 17, p. 99.

¹⁰⁰ Ignacy Krasicki, *Pan Podstoli, Na trzy księgi podzielony*, edition and print Mich. Gröll, Warszawa 1778, 1784; Estr., vol. 20, p. 224.

¹⁰¹ Karol Montesquieu de, *Kontynuacya Listów perskich P. de Montesquieu, przetłomaczona z francuskiego*, part 2, Drezno 1778; Estr., vol. 22, p. 542.

¹⁰² Karol Tessin, *Listy Pewnego Starca*. [Another title:] *Listy Pewnego Starca Pisane Do Młodego Xięcia Po Niemiecku a Teraz Wytłumaczone Na Oyczysty Język* przez P. A. G., u Jana Augusta Posera Bibliopoli, Warszawa 1780; Estr., vol. 31, p. 114.

¹⁰³ Laurent Pierre Jussieu (de), *Pisma pozgonne ś.p. Szymona. Dzieło przez Wawrzyńca de Jussieu napisane, (...) z francuzkiego na polski wolnie tlómaczone* przez Edwarda R. (omera), edition and print J. Zawadzkiego, Wilno 1834; Estr. XIX, vol. 12, p. 503.

¹⁰⁴ Wiktor Henryk Józef Brahain Ducange, *Trzy córki wdowy, romans (...) przełożony z francuskiego* przez F. S. Dmochowskiego, vols. 1–5, print przy ulicy Nowosenatorskiej, Warszawa, Merzbach 1833; Estr. XIX, vol. 5, p. 201.

¹⁰⁵ Klaudiusz Cyprian Ludwik Abrassevin, *Wszyscy błędzą czyli sprawa z obudwu stron niesłuszna albo sąd jednej damy filozofki w terażniejszych okolicznościach jezuitów francuzkich, r. 1762*

- [k. 6] [79] 1244 Klaudyusza Klaudyna o porwaniu Prozerpiny¹⁰⁶ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [80] 1245 Sonety i różne wiersze w upominku dla Polek na rok 1829¹⁰⁷, Joanna Grei poema Jounga¹⁰⁸ i Homera Bitwa żab z myszami¹⁰⁹ razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [81] 1246 Wiersze polskie z fragmentów łacińskich złożone, dla zabawy umysłu i pożytecznej Nauki¹¹⁰ oraz przydatek do tychże wierszów razem w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [82] 1247 Porządek życia Tyssota¹¹¹ w skórkę oprawne kopiejek siedm i pół
- [83] 1248 Karolina Lichtfield Romans¹¹² tomów trzy w półskórek oprawne kopiejek trzydzieści
- [84] 1249 Powieść moralna o Lindodze¹¹³ W półskórek oprawne kopiejek pięć
- [85] 1250 Niestalość w miłości¹¹⁴ w półskórek oprawne kopiejek pięć

wydany, a z francuzkiego przetłumaczony w polskim języku do druku podany od N. N., Kraków 1803; Est. XIX, vol. 1, p. 19.

¹⁰⁶ [Claudius Claudianus], *Klaudysza Klaudyana, O Porwaniu Prozerpiny. Ksiąg III. etc. przekładania Andrzeia Wincentego z Unichowa Ustrzyckiego. Edycja po pierwszy Warszawskiej 1689. po drugiey Krakowskiej 1700. Trzecia: przydatkiem nowym dzieł rymotworskich tegoż autora, od innych przełożonych powiększona*, nakł. Michała Gröla, Warszawa 1772; Estr., vol. 14, p. 295.

¹⁰⁷ Stanisław Bratkowski, *Sonety i różne wiersze w upominku dla Polek na rok 1829*, przez S... B., Print Rządowa, Warszawa b.r. (1828); Estr., vol. 2, p. 502.

¹⁰⁸ E.[dward] Young, *Joanna Gray. Poema Edwarda Junga, autora Sądu Ostatecznego. Przekład z angielskiego przez St. Chr.*, Warszawa 1828; after: Z. Sinko, *Z zagadnień recepcji "Sądu Ostatecznego" i "Myśli nocnych" Edwarda Younga*, "Pamiętnik Literacki", 65 (1974) fasc. 2, p. 97; Estr., vol. 5, p. 213 no note of his title.

¹⁰⁹ Homer, *Batrachomyomachia czyli Bitwa Żab z Myszami wierszem oyczystym wyłożona przez Jacka Przybylskiego Bibliotekarza i Starożytności Professora. Aut prodesse aut delectare*, Print Szkoły Główna Koronna, Kraków 1789; Estr., vol. 18, p. 255.

¹¹⁰ [Wiersze] *Polskie Z Fragmentow Łacinskih Złożone Dla Zabawy Umysłu, i pożyteczney Nauki w różnych Materyach, Przez pewnego Zakonnika Kapłana Wydane*, print XX. Trynitarzów, Lublin 1785; Estr., vol. 32, p. 474.

¹¹¹ One of the editions: Szymon Andrzej Tissot (Tyssot), *Porządek Życia w Czerstwości Zdrowia w Długie Prowadzący Lata. Ze wszystkich dzieł P. Tyssota w iedno zebrany*, print J.O.Xcia Mci Prymasa Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Kalisz 1789; Szymon Andrzej Tissot, *Porządek życia, w czerstwości zdrowia w długie prowadzący lata, ze wszystkich dzieł P. Tyssota w iedno zebrany*, print Bazylianów, Supraśl 1789, <https://fbc.pionier.net.pl/details/nn7Rqwp> (accessed: 10.11.2019); Szymon Andrzej Tissot, *Porządek życia, w czerstwości zdrowia w długie prowadzący lata, ze wszystkich dzieł P. Tyssota w jedno zebrany, a teraz przy trzeciem wydaniu przezyrzany, poprawiony y powiększony*, print Prymas., Łowicz (1796), 1799; Estr., vol. 31, p. 166.

¹¹² Izabela Montolieu (zm. 1833), *Karolina Lichfield, Romans z dzieł pani (...)*, vols. 1–2, Henryk Emanuel Glücksberg, Wilno 1830; Estr., vol. 3, p. 163.

¹¹³ *Żądania (Troie)*. [Na drugiej k. tyt.:] *Troie Żądania Czyli Powieść Moralna o Lindorze Umiejącym Pozwolonego Sobie Daru Rostropnie, i z Osobliwszym Użyć Pożytkiem. Z Przydanym Rozporządzeniem z Francuzkiego Na Polski Ięzyk Przełożona*, print Michał Gröll, 1782; Estr., vol. 34, p. 71.

¹¹⁴ Argens J. B. de Boyer, *Niestalość w miłości czyli awantury Markiza de Vandreville napisane po francuzku. przez Markiza d'Argens a teraz nowo przełożone na polski język przez Franc. Jaxyc Makulskiego*, print Dufour, Warszawa 1793; Estr., vol. 12, p. 206.

- [86] 1251 Dobra Gospodyni¹¹⁵ w półskórek oprawne kopiejek pięć
 [87] 1252 Estella Miłostki pasterskie¹¹⁶ w półskórek oprawne kopiejek pięć
 [88] 1253 Dziennik Gospodarczo-Rolniczy¹¹⁷ Numerów dwa razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
 [89] 1254 Polak w Paryżu¹¹⁸ część pierwsza w półskórek oprawne pięć
 [90] 1255 Pierwiastki Religii Katolickiej przez X. Wężyka¹¹⁹ w papier oprawne kopiejek trzy
 [91] 1256 Historia kawalera polskiego¹²⁰ niekompletna w półskórek oprawna kopiejek trzy
 [92] 1257 Król pasterz opera¹²¹, Dziki amerykańnik komedia¹²², Lunatyk komedia pan ¹²³poznany komedia¹²⁴, na postrachu wszystko się zakończy Dramat¹²⁵, razem w półskórek oprawne kopiejek dziesięć
 [93] 1258 Nieszczęśliwa Kastelli¹²⁶ części dwie razem w półskórek [k. 7] oprawne kopiejek siedm i pół

¹¹⁵ *Gospodyni dobra, czyli fundamenta ekonomii gospodarskiej osobom młodym do tego stanu zabierającym się potrzebne*, cost and print. Ignacy Grebl, Kraków 1784.

¹¹⁶ Claris Florian de, *Estella, miłostki pasterskie. Z dzieł francuzkich pana Floryan. Tłumaczenia* Jana Nowickiego, druk, Antoniego Ignacego Gröbla, Kraków 1796; Estr., vol. 16, p. 241; Claris Florian de, *Estella, miłostki pasterskie (...)*, print Tekla Gröblowa, 1806; Estr. XIX, vol. 7, p. 155.

¹¹⁷ "Dziennik Gospodarczo-rolniczy", Warszawa 1812, quarterly; Estr., vol. 3, p. 385.

¹¹⁸ *Polak w Paryżu albo dwutygodniowa w tymże mieście bytność hrabiego****, parts 1–2, print P. Dufour, Warszawa 1787; Estr., vol. 24, p. 435.

¹¹⁹ Grzegorz Wężyk, *Pierwiastki religii katolickiej, połączone z dziełami pierwszych jej założycielów*, parts 1–2, print K. Szczepański, Lublin 1824; Estr. Does not note his title but one specimen can be found in Biblioteka Wojewódzka im. H. Łopacińskiego in Lublin, http://bc.wbp.lublin.pl/dlibra/docmetada-ta?id=2893&from=&dirids=1&ver_id=&lp=2&QI= (accessed: 10.11.2019).

¹²⁰ Prechac, *Historia Polska Polityczno-Moralna Walewskiego Kawalera Polskiego z Beraldą Corką Graffa Romerszteyna. Feld-Marszałka Woysk Cesarza Chrześcijańskiego. Awantury Przyjaźni. Opisująca z Francuskiego Języka na Polski przetłumaczona Jásnie Oświeconemu Xiążęciu Jmci Stefanowi Altamorowi, Nayiaśnieyszego Augusta III Krola Polskiego, Elektora Saskiego, Woysk Sa-skich Porucznikowi*, print XX. Scholarum Piarum, Warszawa 1754; Estr., vol. 25, p. 230.

¹²¹ Józef Kurtz, *Król pasterzem. Balet heroiczo-pantomiczny wzięty z autora włoskiego (tak) Metastasio a ułożony przez P. Kurtza Balet Maystra w służbie J. K. Mci i dany w dzień imienin J. K. M. dnia 8 maja na teatrze publicznym*, print P. Dufour, Warszawa 1790; Estr., vol. 20, p. 399.

¹²² [Louis François Delisle de La Drevetière] *Arlekin Dziki Amerykanin Komedia Wyprawiona, Wilno, Coll. Nobilium Soc. Jesu, 1765; or: Louis François Delisle de La Drevetière, Dziki Amerykanin do Europy z Leliuszem przybyły. Komedia we trzech aktach*, Warszawa 1778; Estr. vol. 36, p. 51.

¹²³ Lunatyk. *Komedia, we dwóch aktach dla teatru warszawskiego z francuskiego przetłumaczona*, print P. Dufour, Warszawa (1779); Estr., vol. 21, p. 526.

¹²⁴ [Pan] *poznany, komedia we trzech aktach*, no place of publishing, no year of publishing (17...); Estr., vol. 24, p. 43.

¹²⁵ Stanisław Kublicki, *Na postrachu wszystko się zakończy; drama oryginalna we trzech aktach. Servibo Matris commodis. Plautus Hecyra Act. 3. Scen. 5*, print and edition Michał Gröll, Warszawa (1780); Estr., vol. 20, p. 351.

¹²⁶ Contant d'Orville, André-Guillaume, *Nieszczęśliwa Kastelli Albo Listy Pani Hrabiny Kastelli Do Panny Baronowny D'Freville*, parts 1–2, Kalisz 1778; Estr., vol. 14, p. 388.

- [94] 1259 *Lińska Hrabina*¹²⁷ Tomów dwa niekompletne razem oprawne w półskórek kopiejek siedm i pół
- [95] 1260 *Historia Pani Ernevil*¹²⁸ części dwie w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [96] 1261 *Antykwaryusz Romans*¹²⁹ w półskórek oprawny kopiejek trzydzieści
- [97] 1262 *Ewelina Romans*¹³⁰ Tomów cztery w półskórek oprawny kopiejek trzydzieści
- [98] 1263 *Wieniec*¹³¹ rok 1 i 2. Tomów dwadzieścia cztery w trzynastu książkach w półskórek oprawne rubel srebrny jeden
- [99] 1264 *Kreol Romans*¹³² Tomów trzy w półskórek oprawne kopiejek dwadzieścia
- [100] 1265 *Hiszpanie w Peru Traiedya*¹³³, *Małżeństwo przymuszone komedia*¹³⁴ razem w półskórek oprawne kopiejek kopiejek dziesięć
- [101] 1266 *Zbiór nazwy szlachty przez Małachowskiego*¹³⁵ w półskórek oprawne kopiejek trzydzieści
- [102] 1267 *Sabaudczyk. Romans*¹³⁶. Tomów 4 w półskórek oprawny kopiejek trzydzieści
- [103] 1268 *Siostra Anna. Romans*¹³⁷ tomów cztery w półskórek oprawne kopiejek czterdzieści

¹²⁷ Millon de Lavalley (La Valle), *Lińska Hrabina, powieść Polska*, Supraśl 1789; Estr., vol. 22, p. 391.

¹²⁸ Erneville, *Historia Pani Ernevil od niey samey pisana z francuskiego na polski język przelozona roku 1783 dla zabawy ciekawego czytelnika do druku podana*, parts 1–2, print Pillerowskim, Lwów 1783; Estr., vol. 16, p. 98.

¹²⁹ Walter Scott, *Antykwaryusz. Romans*, transl. E. G., vols. 1–4, ed. F. S. Dmochowski, Warszawa 1828. It is the 4th part of the edition: W. Scott, *Wybrane romanse*, Warszawa 1828; Estr. XIX, vol. 4, p. 269.

¹³⁰ Franciszka d'Arblay Burney, *Ewelina czyli wyjście młodej panny na scenę świata, romans, tłumaczony przez T. Hołokiewicza*, vols. 1–4, edition and print by Glücksberg, a bookseller and typographer of the Imperial University, Wilno 1830; Estr. XIX, vol. 2, p. 626.

¹³¹ "Wieniec. Pismo dodatkowe miesięczne do Gazety Warszawskiej poświęcone literaturze", Warszawa 1839–1841. (Wcześniej *Tęcza*, potem *Echo*); Estr., vol. 3, p. 385.

¹³² Heinrich Zschokke, *Kreol, czyli rozbicie okrętu Austrya*, vols. 1–3, print Węcki, Warszawa, Orgelbrand 1833; Estr. XIX, vol. 5, p. 310.

¹³³ Fryderyk August Kotzebue (Kocebue), *Hiszpanie w Peru albo śmierć Rolli. Tragedya przez (...) napisana, a przez Alexan[dra] Chodkiewicza przetłómaczona w 5 aktach, roku 1797*. (no place, no date of publishing.); Estr., vol. 20, p. 169.

¹³⁴ Molière (Jan Chrz. Poquelin), *Małżeństwo przymuszone. (Małżeństwo z musu). Kom. w dwóch aktach z francuzkiego Pana Molière przetłómaczona y przez Aktorów J. K. Mci narodo- wych na teatrze publicznym reprezentowana*, print P. Dufour, Warszawa 1782; Estr., vol. 11, p. 516.

¹³⁵ Piotr N. Małachowski, *Zbiór nazwisk szlachty z opisem herbów [własnych zostających w Kró- lestwie Polskim i Wielkim księstwie Litewskim]*, Lublin 1805; Estr., vol. 3, p. 56.

¹³⁶ Charles Paul Kock, *Sabaudczyk czyli miłość i wdzięczność. Romans obyczajowy (...) przelozony z francuzkiego przez F. S. Dmochowskiego*, vols. 1–4, print in Nowo-Senatorska street Nro 476 Lit. D, Warszawa 1835; Estr. XIX, vol. 17, p. 99.

¹³⁷ Charles Paul Kock, *Siostra Anna, romans obyczajowy (...) przelozony w języku oyczystym przez W. O.(lechowskiego)*, vols. 1–4, edition by Hugues, a bookseller, print J. Węcki, Warszawa 1835; Estr. XIX, vol. 17, p. 99.

- [104] 1269 Opisanie różnych kraiów świata przez Contant de Will¹³⁸ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [105] 1270 Prezent dla żon¹³⁹, Józef poznany¹⁴⁰, prezent dla gospodyni¹⁴¹ i Biały i Czarny¹⁴² w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [106] 1271 Rynaldo Rynaldyni¹⁴³ tomów 2 w półskórek oprawne [k. 8] kopiejek piętnaście
- [107] 1272 Czytania zabawne czyli wybor anegdotów¹⁴⁴ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [108] 1273 Xiądz Pleban¹⁴⁵ część pierwsza w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [109] 1274 Zabawy przyjemne i pożyteczne¹⁴⁶ i dociekania o człowieku¹⁴⁷ razem w półskórek oprawne kopiejek siedm o pół
- [110] 1275 Cztery wesela¹⁴⁸ tomów dwa w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [111] 1276 Rękopism nadesłany z wyspy Św. Heleny¹⁴⁹ w półskórek oprawny kopiejek pięć

¹³⁸ Contant Dorville, *Opisanie naturalne, historyczne y polityczne roznych kraiów świata to jest ich położenie, Klima, Historia, Rewolucye, rząd, potęga, prawa., zwyczaje, sądy, rękodziela, handel, bogactwa, miny, urodzaie, Religia, zabobony, Kościoły, Kapłani, nauka, wesela, pogrzeby, stroj, rzadkie ptastwa, zwierzęta, ryby, tłum. z franc. Joachim Karwowski*, print XX. Scholarum Piarum, Warszawa 1774; Estr., vol. 14, p. 388.

¹³⁹ *Prezent dla żon z francuskiego przetłumaczony*, Warszawa, w Gröllowskiej Księgarni Nadworney Królewskiej, 1777; Estr., vol. 25, p. 240.

¹⁴⁰ One of the editions Piotr Metastasio (Metastazy), *Józef poznany, z włoskiego języka na polski przetłumaczone X.B. P.[opiel]*, Supraśl 1781, 1782; Estr., vol. 22, p. 307.

¹⁴¹ *Prezent dla gospodyń z francuskiego przetłumaczony*, Warszawa 1777; Estr., vol. 25, p. 240.

¹⁴² Franciszek Jaxyc Makulski, *Biały i Czarny z francuskiego*, no publishing place, 1790; Estr., vol. 22, p. 63.

¹⁴³ Christian A. Vulpius, *Rinaldo Rinaldini, herszt zbójców. Romans historyczny wieku osiemnastego, tłum. B. Kiciński*, Warszawa 1814 i inne wydania; Estr. XIX, vol. 6, p. 37 (at least 9 editions were published until 1884).

¹⁴⁴ *Czytania zabawne czyli wybor przygód, powieści moralnych i anekdotow, z rożnych autorow wybrane, a z francuzkiego na ięzyk polski wyłożone*, print Piotr Dufour, Warszawa 1786. *Czytania zabawne*, Kraków 1794; Estr., vol. 14, p. 588.

¹⁴⁵ Józef Kazimierz Korwin Kossakowski, *Xiądz Pleban. In aedificationem et non in destructionem*, part 1, no place or year of publishing, 2nd ed., vol. 1, print M. Gröll, Warszawa 1788; Estr., vol. 20, p. 138.

¹⁴⁶ *Zabawy przyjemne i pożyteczne z sławnych wieku tego autorów zebrane*, ed. Jan Albertrand, Gröll, Warszawa 1769 (1770)-1777; Estr., vol. 3, p. 389; or “Zabawy Przyjemne i Pożyteczne”, Warszawa 1803–1807.

¹⁴⁷ Aleksander Pope, *Dociekania o Człowieku czyli Początki Obyczajności. Dzieło Jmć Pana Pope. Przetłumaczone od Jmć P. Targońskiego*, print XX. Trynitarzów, Lublin (1789); Estr., vol. 25, p. 64.

¹⁴⁸ J.I. Kraszewski, *Cztery wesela, szkic fantastyczny z dodatkiem improwizacyi fantastycznej Było nas dwoje*, vols. 1–2, Wilno 1834; Estr., vol. 2, p. 475.

¹⁴⁹ Napoleon I, *Rękopism nadesłany z wyspy św. Heleny niewiadomym sposobem, przełożony na polskie z francuskiego egzemplarza wydanego w Londynie u p. Murray*, transl. F. Bentkowski, print Zawadzkiego i Węckiego, Warszawa 1817; Estr., vol. 3, p. 204.

- [112] 1277 Bajki Krasickiego¹⁵⁰ w półskórek oprawne kopiejek trzy
 [113] 1278 Żywot Pana Jezusa¹⁵¹ w półskórek oprawne kopiejek dziesięć
 [114] 1279 Pochwała Woronicza¹⁵² i gabinet czytania¹⁵³ niekompletny razem
 w półskórek oprawne kopiejek pięć
 [115] 1280 Godne pamięci zarisy życia Jenerała feldmarszałka¹⁵⁴ Tomów sześć,
 nieoprawne kopiejek trzydzieści
 [116] 1281 Historyczno-biograficzny rys życia feldmarszałka Warszawskiego¹⁵⁵
 kopiejek siedm i pół
 [117] 1282 Ludwika Helniłg powieść¹⁵⁶, psota małpy powieść¹⁵⁷, Kasperek w szczę-
 ściu komedyo-opera¹⁵⁸, Wolny malarz komedyja¹⁵⁹, Literat z biedy komedyja¹⁶⁰,
 razem w półskórek oprawne kopiejek dziesięć
 [118] 1283 Zegar monarchów przez Guevarza¹⁶¹ Części trzy w skórę oprawny
 kopiejek pięć

¹⁵⁰ One of the editions: Ignacy Krasicki, *Bajki i przypowieści na cztery części podzielone*, editon and print Michał Gröll, Warszawa 1779, 1800; Estr., vol. 20, p. 220; Ignacy Krasicki, *Bajki i przypowieści tudzież Bajki nowe*, print XX. Pijarów, Warszawa 1805, 1806; Ignacy Krasicki, *Bajki i przypowieści dla użytku młodzieży szkolnej*, Wilno 1815; Ignacy Krasicki, *Bajki i przypowieści...*, wyd. nowe, Wrocław 1817; Ignacy Krasicki, *Bajki i przypowieści dla użytku dzieci przedrukowane*, Kraków 1818. Besides, 14 other editions appeared until 1845; Estr. XIX, vol. 2, pp. 266–267.

¹⁵¹ The edition is difficult to establish in a clear manner.

¹⁵² Adam Jerzy Czartoryski, *Pochwała Jana Pawła Woronicza, czytana na posiedzeniu Towarzystwa Przyjaciół Nauk dnia 30 Kwietnia 1830 r. przez (...) członka tegoż Towarzystwa*, Puławy, no year, (1830), 2nd ed., Warszawa 1830; Estr. XIX, vol. 3, p. 357.

¹⁵³ *Gabinet Czytania, tj. zbiór powieści, romansów tudzież artykułów nauce i zabawie poświęconych*, w Księgarni F.S. Dmochowskiego, vols. 1–3, Warszawa 1834–1835; Estr., vol. 8, p. 13.

¹⁵⁴ G. Iwan, *Godne pamięci zarisy z życia jeneral-feldmarszałka Księcia Warszawskiego hrabi Jana Teodorowicza Paskiewicza Erywańskiego i walecznych jego towarzyszy obejmujące w sobie Wszystkie wojenne zdarzenia trzech pamiętnych kampanji: Perskiej, Tureckiej, i Polskiej, które oręż Rosyjski wslawiły*, vols. 1–6, print M. Chmielewski, Warszawa (vols. 1–5), 1843, (vol. 6), 1844; Estr., vol. 8, p. 9.

¹⁵⁵ J. Tołstoj, *Historyczno-biograficzny rys życia feldmarszałka księcia feldmarszałka księcia warszawskiego hrabi Paskiewicza Erewańskiego namiestnika Królestwa Polskiego z fr. przeł. W. Zajączkowski*, Warszawa 1840, 2nd ed., Warszawa 1840, 3rd ed., Warszawa 1841; Estr. XIX, vol. 4, p. 510.

¹⁵⁶ Probably: Elizabeth Helme, *Ludwika czyli odludne mieszkanie z angielskiego, przez JMci Panne, z angielskiego*, P. Dufour, Warszawa 1789; Elizabeth Helme, *Ludwika*, edycja nowa, Le Brun, Warszawa 1802; Estr., vol. 18, p. 89, <http://dlibra.umcs.lublin.pl/dlibra/docmetadata?id=25048&from=-pubindex&dirids=10&lp=905> (accessed: 10.11.2019).

¹⁵⁷ Unidentified.

¹⁵⁸ Alojzy G. Żółkowski, *Kasperek w szczęściu komedyja opera w 1 akcie przez... aktora teatru warszawskiego z francuzkiego przerobiona*, print Gazeta warszawska, Warszawa 1814; Estr. XIX, vol. 5, p. 325.

¹⁵⁹ August Kotzebue, *Wolny mularz. Kom. w 1 a., tłum. K. Brodziński*, Warszawa 1819; Estr. XIX., vol. 19, p. 155.

¹⁶⁰ Jan Drozdowski, *Literat z biedy. Kom. oryg. w 4 a.*, Warszawa 1784; Estr. 15, p. 4.

¹⁶¹ One of the editions: Antoni Guevara, *Zegar monarchów Cesarza Chrześcijańskiego penitenciarza, kaznodzieię y dzieiopisa roku 1524, złożony w roku 1611 z Castelskiego włoskiego Języka na laciński przełożony, teraz dla zabawy domowej po szkolnych pracach przez urodzonego Antoniego*

- [119] 1284 Doświadczyński dramat¹⁶² w półskórek oprawne kopiejek trzy
 [120] 1285 O początku i postępie Instytutu Głuchoniemych w Warszawie¹⁶³ w papier oprawne [k. 9] kopiejka jedna 1
 [121] 1286 Opis Egiptu¹⁶⁴ w półskórek oprawny kopiejki dwie
 [122] 1287 Bajki i powieści przez Kurzewskiego¹⁶⁵ w papier oprawne z kopersztychami kopiejek pięć
 [123] 1288 Obraz świata¹⁶⁶ tomów dwa w półskórek oprawne kopiejek czterdzięści pięć
 [124] 1289 Poezja Książnica¹⁶⁷ tom trzeci w półskórek oprawne kopiejek dziesięć
 [125] 1290 Listy Napoleona¹⁶⁸ tomów dwa w półskórek oprawne kopiejek piętnaście
 [126] 1291 Skąpiec komedia¹⁶⁹. Dwa dni w Szwajcarii saskiej¹⁷⁰ i Historia obyczajów i Instynkt zwierząt¹⁷¹ tom pierwszy, część druga razem w półskórek oprawne kopiejek dziesięć
 [127] 1292 Edmund przez Witwickiego¹⁷² w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół

Felixa Roszkowskiego polskim tłumaczony językiem, print Michał Wawrzyniec Presser, Leszno 1751. Other editions: Poznań 1759, 1762, Wilno 1765, Lwów 1776, Wilno [no year]; Estr., vol. 17, p. 461.

¹⁶² *Doświadczyński, czyli cnota uciemżona do czasu. Drama w pięciu aktach. Wszak przyjaciel w potrzebie, w ogniu czystość złota; W przeciwnym losie szczęścia doświadcza się Cnota*, edition and print Michał Gröll, Warszawa 1779; Estr., vol. 15, p. 295.

¹⁶³ Jakub Falkowski, *O początku i postępie Instytutu Warszawskiego Głuchoniemych oraz niektóre jego urzędzenia, dla wiadomości osób iakikolwiek związek z tymże Instytutem mieć mogących*, Warszawa 1823; Estr., vol. 7, p. 31.

¹⁶⁴ Fr. Celestyn Chasseboeuf Volney, *Opis Egiptu podług najnowszej podróży pana (...) z francuzkiego, krótko zebrany przez Jana Nowickiego*, print Gröbl, Kraków 1800; Estr., vol. 5, p. 148.

¹⁶⁵ Kurzewski, *Bajki i powieści*, Warszawa 1838; Estr. XIX, vol. 2, p. 534.

¹⁶⁶ Tomasz Dziekoński, *Obraz świata pod względem geografii, statystyki i historyi wszystkich krajów, skreślony podług najlepszych źródeł. Z mappami, herbami wszystkich państw i rycinami*, vols. 1–2, Warszawa, Merzbach 1843; Estr. XIX, vol. 5, p. 301.

¹⁶⁷ Possible editions: Franciszek Książnin, *Poezye, t. I, edycya zupełna*, print Michał Gröll, Warszawa 1787; Franciszek Książnin, *Poezye, edycya zupełna podług wydania roku 1787 i 1788*, print Michał Gröll; Estr. vol. 19, p. 341; Franciszek Książnin, *Poezye*, vols. 1–3, ed. Towarzystwo Typograficzne, print A. Marcinowskiego, Wilno 1820; Estr. XIX., vol. 17, pp. 16–17.

¹⁶⁸ [Bonaparte Napoleon I], *Listy Napoleona do Józefiny, podczas pierwszej wyprawy włoskiej Konsulatu i Cesarstwa pisane tudzież listy Józefiny do Napoleona i jej córki. Przekład z francuskiego przez Adama Rogulskiego*, vol. 1–2, J. Glücksberg, Warszawa 1835; Estr., vol. 3, p. 203.

¹⁶⁹ Jan Chrzyciel Molier (Poquelin), *Skąpiec. Komedia w pięciu aktach z francuskiego na polski język przetłumaczona*, P. Dufour drukarza, Warszawa 1778; Estr., vol. 22, p. 515; Jan Chrzyciel Molier (Poquelin), *Skąpiec. Komedia*, print Glücksberg, Warszawa 1822; Estr. XIX., vol. 3, p. 155.

¹⁷⁰ [Andrzej Edward Koźmian], *Dwa dni w Szwajcaryi Saskiej w Roku 1825, przez A. E. K.*, print in Mazowiecka street Nr 1349, Warszawa 1828; Estr. XIX., vol. 2, p. 457.

¹⁷¹ Juliusz Józef Virey, *Historja obyczajów i instynkt zwierząt*, vols. 1–2, print Zawadzki i Węcki, Warszawa 1828, 2nd ed., Warszawa 1844; Estr., vol. 5, p. 100.

¹⁷² Stefan Witwicki, *Edmund. Poem. dram.*, 1829; Estr. XIX, vol. 5, p. 113.

- [128] 1293 *Alzyra Tragedya*¹⁷³, *Diabeł kulawy* oraz rozmowy poważne i zabawne kominów Madryckich¹⁷⁴ razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [129] 1294 *Listy i pisma różne*¹⁷⁵ tomów dwa razem w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [130] 1295 *Dziwak komedya*¹⁷⁶ i *dwaj zięciowie*¹⁷⁷ komedya razem w półskórek oprawne kopiejek dziesięć
- [131] 1296 *Juliana Niemcewicza pism różnych wierszem i prozą*¹⁷⁸ tom drugi w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [132] 1297 *Dziennik seymowy z r. 1820*¹⁷⁹ i *krótki rzut oka na terażniejszy stan kraiu*¹⁸⁰ razem w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [133] 1298 *List pana Lawal*¹⁸¹ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [k.10] [134] 1299 *Komedya o dewodce*¹⁸² w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [135] 1300 *Przypadki Doświadczyńskiego Historya ksiąg dwie i Listy o ogrodach*¹⁸³ razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [136] 1301 *Python Lipsko-warszawski Diabeł kontrtragedya*¹⁸⁴ w półskórek oprawne kopiejek pięć

¹⁷³ Franciszek Maria Arouet Voltaire, *Alzyra tragedia w pięciu aktach z francuskiego na polski język przetłumaczona*, print Dufour, Warszawa 1779; Estr., vol. 33, p. 307.

¹⁷⁴ Probably: Alain Rene Lesage, *Diabeł kulawy*, 1777; or: [Jacques Cazzote], *Diabeł rozkochany. Nowina hiszpańska, przeł. na polski język*, 1783; Estr., vol. 15, p. 167.

¹⁷⁵ Ignacy Krasicki, *Listy i pisma różne X. B. W.*, vol. 1, Warszawa 1786, edition and print Michał Gröll, vol. 2, Warszawa 1788; Estr., vol. 20, p. 222.

¹⁷⁶ Józef Bielawski, *Dziwak, komedya we trzech aktach na dzień trzeci Augusta przez (...) Fligel – Adjutanta Bulawy Wielkiej W. Xięstwa Littewskiego. Napisana y na Theatrum J. K. Mści grana. R. P. 1766*, print Mitzlerowskiej, Warszawa [1766]; Estr., vol. 13, p. 63; or: Nikodem Muśnicki, *Dziwak, komedya etc.*, Połock 1800; Estr., vol. 3, p. 183; or: Waclaw Rzewuski, *Dziwak komedya* przez J. R. S. D. G. L. W. K., Lwów, print Akademickiej J. K. M. Coll. Soc. Jesu, no place, no year (1760); Estr., vol. 26, pp. 553–554.

¹⁷⁷ Karol Wilhelm Étienne, *Dwaj zięciowie. Kom. w 5 a., tłumaczenia Pustelnika z Krakowskiego Przedmieścia* (Gerarda Maurycego Witowskiego), print Zawadzki i Węcki, Warszawa 1818; Estr., vol. 6, p. 161.

¹⁷⁸ Julian Ursyn Niemcewicz, *Pisma różne wierszem i prozą*, vols. 1–2, Warszawa 1803–1805.

¹⁷⁹ *Dziennik posiedzeń Izby Poselskiej w czasie Seymu Królestwa Polskiego w roku 1820 odbytego*, [Warszawa 1820].

¹⁸⁰ *Krótki rzut oka na terażniejszy stan kraiu i niektóre myśli, do ulepszenia dążące, przez iednego z Deputowanych ułożony*, Warszawa 1820.

¹⁸¹ Lawal, *List byłego pastora w Condé do swoich dawnych współwyznawców, wydany w Paryżu w 1825, przełożony z francuskiego w tymże roku przez pewnego Polaka ex-protestanta*, u XX. Misjonarzy, Warszawa, no year (after 1825); Estr., vol. 2, p. 554.

¹⁸² Christian Fürchtegott Gellert, *Komedia o dewotce*, Wrocław 1771; Estr., vol. 17, p. 81.

¹⁸³ Ignacy Krasicki, *Dziela, edycja nowa*, vols. 1–10, u Fr. Dmochowskiego, Warszawa 1802–1804, vol. 5: *Listy o ogrodach*; Ignacy Krasicki, *Dziela, edycja nowa i zupełna podług wydania Fr. Dmochowskiego*, vols. 1–10, edition and print Glücksberg, Warszawa 1829, vol. 5: *Doświadczyńskiego przypadki, Historia, Listy o ogrodach*; Estr., vol. 2, p. 466.

¹⁸⁴ Karol Surowiecki, *Python, lipsko-warszawski diabeł, kontr-tragedya na tragedye Saul wyjętą z Pisma Świętego grana przez aktorów Tamtego Świata w roku 1792 Świata ziemskiemu objawiona*, Warszawa (1792); Estr., vol. 30, p. 64.

- [137] 1302 Pierwsza miłość komedia¹⁸⁵ i wszystko się skończyło na projekcie tragedya¹⁸⁶ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [138] 1303 Oblężenie Płocka drama¹⁸⁷, Belizar tragedia¹⁸⁸, Córka znaleziona drama¹⁸⁹ i Łaska imperatora¹⁹⁰ komedia razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [139] 1304 Omyłka komedia¹⁹¹ w półskórek oprawna kopiejek trzy
- [140] 1305 Izys Polska¹⁹² tom pierwszy w półskórek oprawna kopiejek dziesięć
- [141] 1306 Samolub komedia¹⁹³, wolny mularz komedia¹⁹⁴, Germkowie króla Jana¹⁹⁵ i Gawel na księżycu¹⁹⁶ razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [142] 1307 Sybilla poema historyczne¹⁹⁷ razem w półskórek oprawne kopiejek trzy

¹⁸⁵ Franciszek Ksawery Błotnicki, *Pierwsza miłość*. Kom. w 1 a., no year or place of publishing; or: Scribe Eugeniusz, *Pierwsza miłość, czyli Pamiętka dziecinności*. Kom. w 1 a., tłum.? Jan Chodźko, Wilno 1837; or: Dyzma Bończa Tomaszewski, *Pierwsza miłość, komedia w 3 aktach*, print Gröbl, Lipsk (Kraków) 1805; Estr., vol. 4, p. 514.

¹⁸⁶ Wincenty Ignacy Kościesz Marewicz, *Wszystko się skończyło na projekcie*. Komedia oryginalna we dwóch Aktach napisana przez Wincentego Ma[re]wicza roku 1795, w tymże roku dnia 26 Kwietnia grana na Teatrze Wileńskim, (no place, no year); Estr., vol. 22, p. 153.

¹⁸⁷ Wincenty Gawarecki, *Oblężenie Płocka rycerskie drama z chorami, marszami*. We III. aktach, z Dzieł Oczyszczonych oryginalnie napisane przez... Wystawione na Teatrze Narodowym w Płocku dnia 20 Lipca 1817. roku, przez Artystów Dramatycznych pod Dyrekcją Jana Milewskiego, kosztem autora, print XX. Pijarów, Warszawa 1817, 1823; Estr., vol. 8, p. 104.

¹⁸⁸ Wichert Jan (Wihert), *Belizar Traiedia Przez Xiędza Iana De Wihert Kustosza Inflantskiego w Pięciu Aktach Dnia 15. Grudnia Napisana Druk. Nadworney Jego Krol: Mości Y Prześ. Kom. Edu. Narod.*, (po 1787); Estr., vol. 32, p. 427.

¹⁸⁹ Jan Franciszek Marmontel, *Córka znaleziona dram w 3 aktach*, print Dufour, Warszawa 1779; Estr., vol. 22, p. 183.

¹⁹⁰ Ludwik A. Dmuszewski, *Łaska imperatora, Opera wystawiona pierwszy raz na Teatrze Narodowym Warszawskim dnia 11 marca 1814 r. Poezya Ludwika A. Dmuszewskiego, muzyka Karola Kurpińskiego*, print Pijarów, Warszawa no year of publishing, Estr., vol. 4, p. 198.

¹⁹¹ *Omyłka, komedia we dwóch aktach z francuzkiego przetłomaczona*, print P. Dufour, Warszawa 1778; Estr., vol. 23, p. 352.

¹⁹² "Izys Polska. Dziennik umiejętności, wynalazków, kunsztów i rękodzieł, pośw. krajowemu przemysłowi tudziej potrzebie wiejskiego i miejskiego gospodarstwa", Warszawa 1820–1828; Estr., vol. 11, p. 171.

¹⁹³ Julian Ursyn Niemcewicz, *Samolub*. Kom. w 5 a., reprezentowana na Teatrze Warszawskim pierwszy raz 22 grudnia 1811, print XX. Pijarów, Warszawa 1814; Estr., vol. 3, p. 227.

¹⁹⁴ August Kotzebue, *Wolny mularz*. Kom. w 1 a., transl. K. Brodziński, Warszawa, edition and print Zawadzki and Węcki, 1819. August Kotzebue, *Wolny mularz*, edition without the name of the printing house, Warszawa 1819 (wariant drugi); Estr., vol. 19, p. 155.

¹⁹⁵ Julian Ursyn Niemcewicz, *Giermkowie króla Jana*. Kom. w 1 a., naśl. z franc. Dupaty i Dieulafoy (1789); or Ludwik Emanuel Mercier Dupaty, *Giermkowie króla Jana*. Kom. w 1 a., J. U. Niemcewicz, Warszawa 1808; Estr., vol. 3, p. 228.

¹⁹⁶ Henryk Beck, *Gawel na księżycu, komedia w 3 aktach, z francuskiego języka na polski język przełożona przez Alojzego Żółkowskiego, 11 Stycznia 1805 r. przez Aktorów Polskich na Teatrze Warszawskim pierwszy raz grana*, print W. Dąbrowskiego, Warszawa 1805; Estr. XIX, vol. 2, p. 145.

¹⁹⁷ Jan Paweł Woronicz, *Sybilla, poema w czterech pieśniach*, Kraków 1831; Estr., vol. 5, p. 161.

- [143] 1308 Powieści moralne panny Uncy tom czwarty¹⁹⁸, sąd bezstronny iednej damy filozofki¹⁹⁹ razem w półskórek oprawne kopiejek siedm i pół
- [144] 1309 Dziennik Warszawski²⁰⁰ tom drugi do dwunastego w sześciu książkach w półskórek oprawne kopiejek czterdzieści pięć
- [145] 1310 Światowid²⁰¹ tom drugi, w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [146] 1311 Rozmaitości Warszawskie²⁰² z roku 1821 i 1822 razem w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [147] 1312 Rozmaitości Warszawskie z roku [k.11] 1824, 1825, 1826 w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [148] 1313 Rozmaitości Warszawskie z roku 1828 w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [149] 1314 Rozmaitości Warszawskie z roku 1829 w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [150] 1315 Rozmaitości Warszawskie z roku 1830 w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [151] 1316 Rozmaitości Warszawskie z roku 1832 w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [152] 1317 Rozmaitości Warszawskie z roku 1838 w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [153] 1318 Rozmaitości Warszawskie z roku 1830 z kwartału pierwszego w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [154] 1319 Krótkie zebranie trzech praw początkowych natury, politycznego i narodowego²⁰³ w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [155] 1320 Życie Marszałków francuskich w safian oprawne kopiejek czterdzieści pięć²⁰⁴
- [156] 1321 Echo nr 13. z roku 1841²⁰⁵ pół kopiejki

¹⁹⁸ Uncy, *Powieści moralne z różnych autorów przez pannę... na dopełnienie jakoby powieści Marmontela wybrane, a z francuskiego na język polski przez IMC NN przełożone*, vols. 1–4, print P. Du four, Warszawa 1779–1780.

¹⁹⁹ Klaud. Cypr. Abrassewin, *Wszyscy błędzą czyli sprawa z obydwóch stron niesłuszna albo sąd obojętny iednej damy filozofki w terażniejszych okolicznościach Jezuitow francuskich r. 1762 wydany a z francuzkiego przetłumaczony w polskim ięzyku do druku podany od N. P.*, print Jan Fryderyk Bartels, Gdańsk 1766; Estr., vol. 12, p. 9.

²⁰⁰ “Dziennik Warszawski” (miesięcznik), Warszawa 1825–1829; Estr., vol. 3, p. 403.

²⁰¹ “Światowid, czyli zbiór najciekawszych powieści i artykułów tak tłumaczonych jak oryginalnych, nauce i zabawie poświęconych przez tegoczesnych autorów” (przy “Gazecie Warszawskiej”); Estr., vol. 3, p. 476.

²⁰² “Rozmaitości”. (Dodatek do “Gazety Korespondenta Warszawskiego”) since 1824 entitled: “Rozmaitości Warszawskie”, Warszawa 1818–1839; Estr., vol. 3, p. 468.

²⁰³ *Krotkie Zebranie Trzech Praw Początkowych. To Jest: Prawa Natury, Politycznego i Narodów z Roznych Autorow Wyjęte*, print Kazimierza Schlichtyna, Lwów 1780; Estr., vol. 35, p. 171.

²⁰⁴ Tomasz Dziekoński, *Życie marszałków francuzkich z czasów Napoleona z rycinami rytymi przez najpierwszych artystów francuzkich podług oryginalnych obrazów z galeryi Wérsalskiej*, edition H. Merzbacha, print Maksymilian Chmielewski, Warszawa 1841, 1842; Estr., vol. 5, p. 303.

²⁰⁵ “Echo. Tygodniowy dodatek do Gazety Warszawskiej”, Warszawa 1841; Estr., vol. 3, p. 405.

- [157] 1322 Orzeł Biały²⁰⁶ tomów dziewięć w trzech księgach w półskórek oprawne kopiejek trzydzieści
- [158] 1323 Tencza²⁰⁷ dziewięć tomów niekompletnych w pięciu książkach oprawne w półskórek kopiejek trzydzieści
- [159] 1324 Tencza tom piąty w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [160] 1325 Tencza tom drugi w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [161] 1326 Zbiór Historji Ludu Izraelskiego²⁰⁸ w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [162] 1327 Nanci adelson i Salwini²⁰⁹ i rozrywki przyjemne i pożyteczne²¹⁰ tomów dwa razem w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [k. 12]** [163] 1328 Inkassy²¹¹ tom drugi w półskórek oprawne kopiejek pięć
- [164] 1329 Klasztor powieść²¹², tom piąty w półskórek oprawny kopiejek trzy
- [165] 1330 Awantura Amelii²¹³ tom trzeci w półskórek oprawny kopiejek trzy
- [166] 1331 Aspazyja²¹⁴ tom drugi w półskórek oprawny kopiejek trzy
- [167] 1332 Wiersze X. B. W.²¹⁵ w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [168] 1333 Podróż Guliwera²¹⁶ tom trzeci bez początku w półskórek oprawny kopiejek dwie

²⁰⁶ Probably "Orzeł Biały" (three times a week), Warszawa 1819–1820; or: "Orzeł Biały. Dziennik polit." (two times a week), Warszawa 1830; or "Orzeł Biały", (two time a month), Bruksela 1839–1848; Estr., vol. 3, p. 442.

²⁰⁷ "Tęcza. Pismo dodatkowe do Gazety Warszawskiej poświęcone literaturze", (monthly), Warszawa 1838–1839 (Kontynuacja "Światowida", potem pt. "Wieniec"); Estr., vol. 3, p. 478.

²⁰⁸ Claude Fleury, *Zbiór historyi Ludu Izraelskiego y uwag nad nim politycznych. Z Xiąg Pisma świętego Starego Zakonu wzięty Przez X. S. B. Scholarum Piarum*, print XX. Schol. Piarum., Warszawa (no year of publishing); Estr., vol. 16, p. 237.

²⁰⁹ Franc.[iszek] Tomasz Maria d'Arnaud Baculard, *Adelson i Salwini, historia angielska*, Warszawa 1808; Estr., vol. 1, p. 185.

²¹⁰ "Rozrywki Przyjemne i Pożyteczne. Dziełko pośw. literaturze, poezji i romansom", przez Konstantyna Majeranowskiego, (później "Flora Polska"), vols. 1–9, Kraków 1826; Estr. XIX, vol. 4, p. 130.

²¹¹ Jan Franciszek Marmontel, *Inkasy, czyli zniszczenie państwa Peru napisane przez (...) tłum. Stanisława Kłokockiego*, vols. 1–2, print Gröll, Warszawa 1781; Jan Franciszek Marmontel, *Inkasy*, Lwów 1794; Estr., vol. 22, p. 183; Jan Franciszek Marmontel, *Inkasy*, ed. 2, print Zawadzkiej, Warszawa 1801; Estr., vol. 3, p. 72.

²¹² Walter Scott, *Klasztor; Powieść z angielskiego przełożona*, vols. 1–5, ("Biblioteka Nowych Romansów"), print Stereotypowa, Warszawa 1830; Estr., vol. 4, p. 269.

²¹³ Mar[ia] Joanna, Laboras de Mézierès Riccoboni, *Awantura Amalii przez Henryka Fieldinga wyjęta z dzieł (...)*, Warszawa 1791; *ibid.*, Supraśl 1787–1788; Estr., vol. 26, p. 298.

²¹⁴ *Cnota w drodze do szczęścia czyli Aspazyja. Przypadki*, angielskie tłumaczenie W. K***, vols. 1–2, P. Dufour, Warszawa 1787; Estr., vol. 14, p. 309; or: Wincenty Kamiński, *Cnota w drodze do szczęścia czyli Aspazyja. Przypadki angielskie. Tłumaczenie W. K.*, vols. 1–2, new edition, print Tomasz Le Brun, Successora Piotra Dufour, Warszawa 1803; Estr., vol. 14 (2nd ed.), p. 60.

²¹⁵ [Ignacy Krasicki], *Wiersze X.B.W.*, edition and print Mich. Gröll, Warszawa 1784.

²¹⁶ Jan Swift, *Podróże Kapitana Gulliwera w Różne Kraje Dalekie w Języku Angielskim napisane*, vols. 1–2, Supraśl 1784, 2nd ed., print Grebl, Kraków 1804. Probably there was also an edition in 1787; Estr., vol. 19, p. 99.

- [169] 1334 Przyjaźń patriotyczna²¹⁷ w półskórek oprawne kopiejek dwie
 [170] 1335 Nauka położnic²¹⁸ w półskórek oprawne kopiejek trzy
 [171] 1336 Obowiązki damy chrześcijańskiej²¹⁹ w półskórek oprawne jedna kopiejka
 [172] 1337 Adyna Romans²²⁰ w półskórek oprawne kopiejek trzy
 [173] 1338 Kalendarzyk polityczny na rok 1844²²¹ w safian oprawny z futerałem
 kopiejek trzy
 [174] 1339 Memoires dela societe Royale de antiquaires du nord²²² w papier
 oprawne kopiejek pięć
 [175] 1340 Kodex paenalis pro Galicia occidentali²²³ pół kopiejki
 [176] 1341 Uwagi nad uwagami o dziesięcinach²²⁴ pół kopiejki
 [177] 1342 Uwagi nad uwagami o dziesięcinach pół kopiejki
 [178] 1343 Dokumenta do spraw dziesięcinnych w Polsce²²⁵ pół kopiejki
 [179] 1344 Opusculum impedimenta quedam sanitatis communia²²⁶ w papier
 oprawne pół kopiejki

²¹⁷ Adolf Kamiński, *Przyjaźń patriotyczna, w której się podają sposoby niezawodne do uczynienia ludzi cnotliwymi i lepszymi obywatelami*, print M. Grölla, Warszawa 1772; Estr., vol. 19, p. 75.

²¹⁸ Probably: Jędrzej Głaber Cobylinus (z Kobylina), *Nauka położnic ratowania y leczenia, przez mistrza Andrzeia z Kobylina napisana y nowo wydana*, print Andrzej Piotrkowczyk, 1589; Estr., vol. 17, p. 156; or: Głaber Jędrzej Cobylinus (z Kobylina), *Nauka położnic ratowania y leczenia, przez mistrza Andrzeia z Kobylina napisana y nowo wydana*, print Andrzej Piotrkowczyk, 1618; Estr., vol. 17, p. 156; or: Augier Du Fot An. Amable, *Nauka położnicza przez pytania y odpowiedzi po francuzku napisana a teraz wyłożona po polsku przez Józefa Berger de Lonchamps ucznia medycyny, nauk wyzwolonych i filozofii doktora, korrepetytora anatomii w Szkole głównej X. L.*, Print Akad., Wilno 1789; Estr., vol. 12, p. 263.

²¹⁹ *Obowiązki Damy chrześcijańskiej*, print Gröll, Warszawa 1769, 1779; Estr., vol. 23, p. 225.

²²⁰ Franciszek Jan d'Villemain Abancourt, *Adina czyli pasterka pyreneyska i innch kilka romansów napisana po francuzku przez (...), a po polsku wyłożona przez F. Zaleskiego*, print Ragozcy, Warszawa 1808; Estr., vol. 1, p. 3.

²²¹ Probably: *Kalendarzyk polityczny*, published by Fr. Radziszewski, Warszawa (1829–1848) or: *Kalendarzyk Polityczny krakowski na rok 1844. Rok pierwszy*, Print Uniwersytecka, edition by J. Cypcer, Kraków (1843); Estr., vol. 3, p. 367.

²²² *Mémoires de la Société royale des antiquaires du nord, 1840–1844*. Copenhagen, Secrétariat de la Société, 1844, <https://www.worldcat.org/title/memoires-de-la-societe-royale-des-antiquaires-du-nord-1840-1844/oclc/15503221> (accessed: 10.11.2019).

²²³ *Codex poenalis pro Galicia Occidentali*, typis Josephi Hraschanky, Viennae 1796; Estr., vol. 14, p. 314.

²²⁴ *Uwagi nad uwagami o dziesięcinach*, print Tomasz Le Brun, Warszawa 1803; Estr., vol. 4, p. 626.

²²⁵ Józef Olechowski, *Dokumenta do spraw dziesięcinnych w Polsce. Si non sunt validae dotes et privilegia majorum et antecessorum nostrorum ecclesiis collata, cujus erunt firmitatis illa, aliis ordinibus, sub paribus signis, pari atramento et pelle concessa? Sigismundus I ad Consiliarios Prussiae*, vol. 1, fol. 484, Kraków 1779; or: Józef Olechowski, *Dokumenta do spraw dziesięcinnych w Polsce powtore do druku podane, przez W. Jmci Xiędza Jana Polanowskiego Proboszcza Rzepińskiego*, print Bractwo Świętej Trojcy, Lwów 1781; or: Józef Olechowski, *Dokumenta*, print XX. Trynitarzów, Lublin 1788; Estr., vol. 19, pp. 319–320.

²²⁶ [Jan Nepomucen Antoni Hermann], *Nepomuceni Hermani, Opusculum impedimenta quaedam sanitatis comunia exhibens*, Typis S. R. M. in Collegio PP. Trynitariorum, Lublini 1782; Estr., vol. 18, p. 156.

- [k. 13] [180] 1345 Retoryka Instytucio²²⁷ w skórę oprawne kopiejka jedna
 [181] 1346 Abrege Raisonne de Historye universalle sacre et profane²²⁸ w skórę oprawne kopiejka jedna 1
 [182] 1347 Opisanie Królestwa Portugalii²²⁹ w papier oprawne pół kopiejki
 [183] 1348 Gramatyka łacińska bez tytułu w papier oprawne kopiejki pół
 [184] 1349 Filozof bez religii²³⁰ w półskórek oprawne tomów dwa kopiejka jedna i pół
 [185] 1350 Rudimenta Geographica²³¹ w skórę oprawne kopiejka jedna
 [186] 1351 Geografia bez początku w papier oprawne pół kopiejki
 [187] 1352 Epigramata Deceyusa ausoniusza przez Minasowicza²³² w półskórek oprawne kopiejek dwie

Tytuł XXXXI Książki duchowne

- [188] 1353 Kazania o nieśmiertelności duszy²³³ w papier oprawne kopiejka jedna
 [189] 1354 O władzy duchowney²³⁴ w papier oprawne kopiejka jedna i pół
 [190] 1355 Woyna duchowna²³⁵ w półskórek oprawne kopiejek trzy

²²⁷ Probably one of the editions of the textbook: Marcin Waleszyński, *Rhetorica Institutio, IV Libris*, Typis eiusdem Universitatis, Cracoviae 1722; Marcin Waleszyński, *Rhetorica Institutio V Libris comprehensa*, ed. secunda, Typis Collegii Majoris Universitatis, Cracoviae 1752; Estr., vol. 32, p. 170.

²²⁸ Perrin de Chavanette, abbé, *Abrégé portatif de l'histoire universelle, sacrée et profane, pour l'instruction de la jeunesse par*, vols. 1–3, Saugrain le jeune, Paris 1778, <https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb393610687> (accessed: 10.11.2019).

²²⁹ Aubert René Vertot, *Opisanie Krolestwa Portugalii Y Historia Przednieysze w sobie Państwa tego dzieie Y Kilku wiekow rewolucye Zamykaięca Z różnych pisarzow Mianowicie z Sławnego Francuza Jmieniem L'Abbe de Vertot. Zebrana Y Dla pożytku Národu Polskiego*, print Soc. Jesu, Lublin 1754; Estr., vol. 32, p. 391.

²³⁰ Jakub Vernet, *Filozof bez Religii uważany w towarzystwie. Przez W. JX. X. (awerego) B.(ohusza) P.(ralata) Kapituły) W. X. L.(tiewskiego)*, vols. 1–2, Print Akademicka, Wilno 1786; Estr., vol. 32, p. 379.

²³¹ One of the editions: *Rudimenta Geographica sive brevis facilisque Methodus Juventutem Ortho-doxam notitia Geographica imbuendi. Pro Gymnasiis S. J. Auctore ejusdem Societatis Sacerdote. Opusculum sextum. Cum Fac. Sup. Juxta Exemplar Wratislav. Reimpressa*, typis Coll. Soc. Jesu, Brunsbergae 1742. Other editions: Calissii 1745, Leopoli 1746, Calissii 1753, Lublini 1761; Estr., vol. 26, p. 457.

²³² D.M. Ausonius, *Epigramaty, nagrobki bohaterów greckich i trojańskich; Edylie, przekładania J. E. Minasowicza*, print Mitzler, Warszawa 1765; D.M. Ausonius, *Epigrammata, nagrobki i edyllia wybrane*, transl. J. E. Minasowicz, Warszawa 1765; Estr., vol. 1, p. 305.

²³³ Probably: Andrzej Filipecki, *O nieśmiertelności duszy ludzkiej przeciwko teraznieszym libertynom, kazania w kościele katedr. metropolit. Lwowskiy na niedziele adwentowe przez Andrzeia Filipeckiego Soc: Jesu w teyże katedrze kaznodzieię Ordynariusza miane*, print Akademickiey Collegii Soc. Jesu, Lwów 1769; Estr., vol. 16, p. 217.

²³⁴ Adalbert (Wojciech) Skarszewski Leszyc, *O władzy duchowney przez Autora Pisma o małżeństwie no place*, no year (print XX. Misjonarzy, Warszawa 1820); Estr., vol. 4, p. 255.

²³⁵ One of the editions: Laurenti Scupoli, *Woyna duchowna W.O Laurentiusa Skupuli, Zakonu Teatyńskiego (...) zalecona przez Deotyma Nerserowicza Penitencjarza do Polski sprowadzona, Zamość 1683; Woyna duchowna albo nauka do doskonałego zwycięstwa samego siebie prowadząca*

- [191] 1356 Boga nieśmiertelnego Święta Historia²³⁶ w papier oprawne kopiejek dziesięć
- [192] 1357 Officia propria sanctorum patronum²³⁷ w skórę oprawne kopiejek pięćnaście
- [193] 1358 Sposób przestawiania z Bogiem²³⁸ w półskórek oprawne kopiejek trzy
- [194] 1359 Dictionaire Historique [k. 14] de la Bible²³⁹ tom 6 w półskórek oprawne rubel srebrem jeden
- [195] 1360 Wiadomość historyczna o cudownem medalu panny Maryi²⁴⁰ w papier oprawne kopiejek dwie

po całym chrześcijaństwie w różnych językach wydana od ks. Deodata Nerserowicza (...) na polski język przełożona, print Soc. Jesu, Lublin 1746. Other editions: Wilno 1759, Lublin 1761, Berdyczów 1767, Połock 1792, Przemyśl 1797. In total, 9 editions appeared till the end of the 18th c.; Estr., vol. 27, p. 319. Besides, J. Casteniza, *Pugna spiritualis*, 1644; or: *Rozbrat (grzesznika ze światem)*, Typis Academiae Posnaniensis, 1719; Estr., vol. 33, p. 215.

²³⁶ Ksawery Orłowski, *Boga nieśmiertelnego w śmiertelnej ludzkiej naturze cierpiącego historia święta, wyjątkami nauki obyczajowej z pisma św. i Ojców kościoła objaśniona dla użytku chrześcijan prawowiernych z łacińskiego na język polski przetłumaczona*, print XX. Pijarów, Warszawa 1837; Estr., vol. 3, p. 315.

²³⁷ *Oficja własne patronów* – forms of the Liturgy of the Hours used on the day of commemorating one's patrons; associated with the cult of the saints, spread as a result of the printing art. Texts included in liturgical books and in the appendixes were published with the acceptance of the Apostolic See. The following appeared in Poland in 1641: *Officia propria SS. patronorum Regni Poloniae et Sueciae*, Wł. 1641; Krzysztof Stola, *Oficja własne patronów*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 14, ed. E. Gigilewicz, Lublin 2010, col. 405–406. Besides, Estr. notes *Officia propria SS. patronum Regni Sveciae ex vetustis breviariis eiusdem Regni deprompta: Ad instantiam Sermi Sigismundi III Sueciae et Poloniae Regis, a sac. rituum congregatione, auctoritate apostolica, recognita et approbata, atq; omnibus tam in dicto Sueciae quam etiam Poloniae regno habitantibus concessa ut libere et licite translatis vel omissis aliis officiis, quae eadem die occurrunt, recitari possint et valeant*, in officina Plantiniana Baltasaris Moreti, Antverpiae 1631; or: *Officia propria Patronorum Regni Poloniae olim edita et juxta Ritum Breviarii monastici pro omnibus sub Regula S. P. Benedicti militibus accomodata nunc denuo ob defectum per RR. PP. Eremitas Camaldulenses Montis Argentinii reimpressa et aucta*, in typographia seminarii acad., Cracoviae 1770; or: *Officia propria sanctorum patronum Sacri Ordinis Divi Benedicti ex recenti Breviario Benedictino desumpta ... typis mandata A.D. 1681 (B.m.w.)*; Estr., vol. 23, p. 275.

²³⁸ *Sposób przestawiania z Bogiem czyli nauka pokazująca łatwość każdego stanu i kondycyi człowiekowi mimo swoich zabaw myślenia o Bogu. Dzieło to w francuskim języku napisane, dla gruntownych dowodów wielce pożyteczne na polski język przetłumaczone, do druku podane roku 1780*, print Kazim. Szlichtyna, Lwów [1780]; *Sposób przestawiania z Bogiem*, print XX. Missionarzy, Warszawa 1780; Estr., vol. 29, p. 131.

²³⁹ Augustin Dom Calmet, *Dictionnaire historique, critique, chronologique, géographique et littéral de la Bible, par le (...)*, vols. 1–4, chez Marc-Michel Bousquet, Genève 1730 and other editions, <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b8626560z/f2.image> (accessed: 10.11.2019).

²⁴⁰ O. Aladel, *Wiadomość historyczna o początku i skutkach nowego medalu wybitego na cześć Niep. Pocz. N. P. M. a powszechnie znanego pod imieniem medal cudowny. Z dołączoną przy końcu nowenną przez Xiędza M.*, translation from French, Warszawa 1838; Estr. XIX., vol. 1, p. 69.

- [196] 1361 Treść nauki chrześcijańskiej²⁴¹ w dwóch egzemplarzach pół kopiejki
 [197] 1362 Fundacya zakonna Xięży kapucynów w Warszawie²⁴² kopiejka jedna i pół
 [198] 1363 Nauka o Jubileuszu²⁴³ w dwóch exemplarzach kopiejka jedna
 [199] 1364 Chwała Męczennika Świętego Jana Nepomucena²⁴⁴ w papier oprawne
 pół kopiejki
 [200] 1365 Obrona Chrystianizmu²⁴⁵ tom trzeci i czwarty w półskórek oprawne
 kopiejek pięć
 [201] 1366 Podział Historji Świętej²⁴⁶ tomów dwa w półskórek oprawne kopiejek
 pięć
 [202] 1367 Książka do Nabożeństwa przez Dunina²⁴⁷ w safian oprawna z futerałem
 kopiejek czterdzieści pięć

²⁴¹ This is: Robert Franc. Bellarmin, *Krótki zbiór nauki chrześcijańskiej przez X. Bellarmina, prze- kład z łacińskiego przez Kaspra Sawickiego*, Wilno 1606; or: [Grzegorz Piramowicz?] *Zbior nauki chrześcijańskiej*, 1784; or: Onufry Kopczyński, *Zbiór Nauki I Chrześcijańskiej i II Obyczajowej*, Warszawa 1786. 15 editions appeared until 1845, the last edition Warszawa 1858; Estr., vol. 20, p. 74; Estr. XIX, vol. 17, pp. 419–420.

²⁴² Michał Baliński, *Fundacya zakonu i kościoła XX. Kapucynów w Warszawie. Pismo umieszczone w Roczniku religijnym "Alleluja"*, print in Rymarska street, Warszawa 1840; Michał Baliński, *Fundacya*, print Sennewalda, (Warszawa) 1843; Estr. XIX, vol. 2, p. 39.

²⁴³ Antoni Malinowski, *Nauka o Jubileuszu z przydatkiem różnych modlitw, wydana przez X. S. T. L. Missionarza Zakonu Kaznodziejskiego*, print XX. Bazylianow, Wilno 1776; Estr., vol. 22, p. 95.

²⁴⁴ Probably: *Chwała Bogu w Trojcy Świętej jedyemu ze sławą S. Jana Nepomucena złączona*, print Akad. S. Jesu, 1747; Estr. vol. 14, p. 231; or: *Forteca ręką boską wystawiona to jest życie, śmierć i czenie S. Jana Nepomucena męczennika niegdyś z łacińskiego na język polski przetłumaczone i i w Krakowie w R.P. 1716 drukowane a teraz powtórnie do druku podane R. P. 1736*, Wilno; Estr., vol. 18, p. 437.

²⁴⁵ Dionizy Frayssinous (de) ks., *Obrona Chrystianizmu przez X. (...), biskupa hermopolitańskiego, ministra spraw religijnych, iednego z czterdziestu członków Akademii paryzkiéy, para Francyi, piérwszego jałmużnika przy królu, przekład Modesta Watta Kosickiego doktora filozofii (dokończony, zaś zaczęty przez Józefa Lipińskiego)*. (Biblioteka Chrześcijańska), vols. 1–4, Print Szkolna, Warszawa (vols. 1–3) 1827, (vol. 4) 1828; Dionizy Frayssinous (de) ks., *Obrona*, 2nd ed., corrected, vols. 1–4, Warszawa 1828; Estr. XIX, vol. 7, p. 227.

²⁴⁶ Claude Fleury, *Podział Historji Świętej zawieraiący w sobie cztery rodzaie rządu ludu Bożego przez Ant. Apolskiego*, vol. 1, Łowicz 1782; Estr, vol. 16, p. 237.

²⁴⁷ One of the editions of a popular prayer book: Marcin Dunin Sulgustowski, *Książka do nabożeństwa, z polecenia Najprzewielebniejszego ś. p. arcybiskupa Dunina wyjęta z świeżo wyszłej książki dla wszystkich katolików szczególnie zaś dla wygody katolików archidiecezyi poznańskiej i gnieźnieńskiej, dla kobiet*, Leszno, print Ernesta Güntera, Gniezno 1842; Marcin Dunin Sulgustowski, *Książka do nabożeństwa, z polecenia Najprzewielebniejszego ś. p. arcybiskupa Dunina wyjęta z świeżo wyszłej książki dla wszystkich katolików szczególnie zaś dla wygody katolików archidiecezyi poznańskiej i gnieźnieńskiej*, edition and print W. Stefański, Poznań 1844. There were four editions until 1845, including separate ones for men and women. It was frequently republished till the beginning of the 20th c.; Estr. XIX, vol. 5, p. 233, https://katalogi.bn.org.pl/discovery/se-arch?query=any,contains,Dunin%20Sulgustowski&tab=LibraryCatalog&vid=48OMNIS_NLO-P:48OMNIS_NLOP&lang=pl&offset=0. (accessed: 10.11.2019).

- 1368 *Directorium officis divini*²⁴⁸ na rok 1844 w materie karmazynową oprawna w futerale kopiejka jedna
- [203] 1369 O rozmyślaniu męki Jezusowej²⁴⁹ część druga w półskórek oprawne kopiejki pół
- [204] 1370 Modlitwa dla chorych²⁵⁰ w papier oprawne pół kopiejki
- [205] 1371 Człowiek Chrześcijański²⁵¹ w półskórek oprawne kopiejek dwie
- [206] 1372 Jasna pochodnia Świętego Franciszka Salezjusza²⁵² w półskórek oprawne pół kopiejki
- [207] 1373 Mądrości i Męztwo Świętej Tekli²⁵³ [k.15] w półskórek oprawne kopiejka jedna
- [208] 1374 Katechizm filozoficzny²⁵⁴ tomów dwa w papier oprawne kopiejek trzy
- [209] 1375 Rok miłości Boskiej²⁵⁵ w skórę oprawne kopiejek trzy
- [210] 1376 Nowy Testament przez Wujka²⁵⁶ w skórę oprawne kopiejek piętnaście

²⁴⁸ *Directorium officis divini*, directorium, a publication of the Catholic Church containing a detailed description of the liturgical year; Mariusz Konieczny, *Rubrycella*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 17, ed. E. Gigilewicz, Lublin 2012, col. 513–514. Numerous editions mentioned by Estr., vol. 15, p. 213.

²⁴⁹ *Krótką [nauką] o rozmyślaniu, którego Zakon Soc. Jesu zażywa wedle nauki S. Ignacego Patriarchy swojego*, print Akad. S. J., Wilno 1772; Estr., vol. 23, p. 60.

²⁵⁰ *Modlitwa dla chorych, z przydatkiem aktów miłości Boga i Jezusa w najświętszym Sakramencie utajonego*, Warszawa 1806; Estr., vol. 3, p. 149.

²⁵¹ Robert Bellarmin, *Piętnaście stopni, Po których człowiek, zwłaszcza Krześcijański, upatrując Pana Boga w stworzeniu rozmaitym, przychodzi do wielkiej znáomości jego. Opisane przez Roberta Kardynała Bellarmina Societatis Iesu. Do Jasnie Oświeconego y Wielebnego Kardynała Piotra Aldobrandina Dozorcy dochodów Kościoła Rzymskiego. Przełożone z Łacińskiego ná Polskie Przez X. Kaspra Sawickiego Societatis Iesu*, print Franciszek Cezary, Kraków 1616; Estr., vol. 12, p. 448.

²⁵² Ludwik Abelli [Louis Abelly], *Jasna pochodnia albo żywot S. Franciszka Salezjusza biskupa y xiążęcia Genewy przez jednego Schol. Piarum kapłana polskim stylem darowany*, print Elert., Warszawa 1667; Estr., vol. 16, p. 4.

²⁵³ Probably: Jakob Cudnicki, *Nabożeństwo do Ś. Tekli panny y pierwszej męczenniczki dla wygody wszystkich nabożnych przez X. Jakuba Cudnickiego K. P. D. P. G. nowo ułożone y za pozwoleniem zwierzchności, do druku podane roku pańskiego 1788*, print prymas Arcy-Biskup Gnieźnieński, Łowicz (1788); Estr., vol. 14, p. 459.

²⁵⁴ Franciszek Ksawery Feller S.J., *Katechizm Filozoficzny czyli Zbiór dowodów służących na obronę Wiary Chrześcijańskiej przeciwko nieprzyjaciolom jej. Dzieło pożyteczne dla tych, którzy chcą uniknąć zarazy od niedowiarków teraźniejszych, a mianowicie dla Duchownych, którym z obowiązku należy drogi skład Wiary S. w całości dochować. W języku francuzkim napisane przez X. Flexier de Reval tłumaczone przez X. Th. Waluszewicza*, vols. 1–2, Print Akad., Wilno 1784; Estr., vol. 16, p. 190.

²⁵⁵ Jan Chrzczic, Eliasz Avrillon, *Rok miłości Boskiej z pieni świętych na każdy dzień roku przez affekta rozłożony, przez Wielebnego Oycy Jana Eliasza zakonu S. Franciszka de Paula po trzeci raz do druku w roku pańskim 1719 podany, a teraz z francuskiego języka na polski przez zakonnice Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny klasztoru Krakowskiego przetłumaczony*, print Seminarium biskupie akademickie, Kraków [1767], Estr., vol. 12, p. 315.

²⁵⁶ One of the editions: *Nowy Testament Pana Naszego Jezusa Chrystusa*, przed. Jakub Wujek, S.J., print Piotrkowczyk, Kraków 1593, 1594. Then republished in: 1605, 1617, 1621, 1647 and later; Estr., vol. 33, p. 379.

- [211] 1377 Wybór kazań Xiędza Wijatora Piotrowskiego²⁵⁷ tomów cztery w trzech księgach w pólskórek oprawne kopiejek piętnaście
- [212] 1378 Canon Missae cum prefacionibus²⁵⁸ w skórę oprawne in folio z futerałem rubel srebrny jeden
- [213] 1379 Canon Missae pontifikalis²⁵⁹ w skórę oprawne in folio z futerałem rubel srebrny jeden
- [214] 1380 Ceremoniale Episcoporum²⁶⁰ w safian oprawne rubel srebrny jeden
- [215] 1381 Pontificale Romanum²⁶¹ z roku 1627 in folio w skórę z futerałem oprawne rubel srebrny jeden
- [216] 1382 Pontificale Romanum z roku 1769²⁶² w safian oprawne rubel srebrny jeden
- [217] 1383 Breviarum Romanum²⁶³ z roku 1787 w skórę oprawne z futerałem skórzanym kopiejek siedemdziesiąt pięć

²⁵⁷ Piotrowski Wiator OFMCap. (1769–1835) preacher, the autor of, for example *Wybór kazań niedzielnych, świętecznych i przygodnych* (vols.1–4), Warszawa 1840.

²⁵⁸ Missal, liturgical books with texts of fixe and changeable parts of the Holy Mass. The first missal comprising the whole liturgy was announced by Pius V in 1570. One of the editions: *Canon Missae cum Prefationibus et Rubro* (no place of publishing, no year); Estr., vol. 3, p. 17; or, for example: *Canon Missae cum prefationibus & alijs nonnullis quae in ea fere communiter dicuntur. Additae sunt praeparationes ad Missam, et orationes, quae ab episcopis (...) sacerdotibus dici solent (...)* apud Cieras, Venetiis 1630, https://opac.bibliothecaterraesantae.org/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=1042_05&query_desc=an%3A4228%20and%20itype%3AAB%20and%20au%3AChiesa%20Cattolica (accessed: 10.11.2019).

²⁵⁹ Liturgical book containing the rulet of a ceremonial Mass.

²⁶⁰ A ceremonial (Latin: *ceremoniale*), a collection of ceremonis, a book with the rules of celebrating the liturgy in the Roman Catholic Church, it complements the missal, the breviary, the pontifical and the ritual. Papl, the episcopal and the parochial ones are distinguished. M. Pisarszak, *Ceremonial*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 3, ed. R. Łukaszyk, Lublin 1985, col. 7–9.

²⁶¹ The pontifical, a liturgical book containing a description and texts of liturgical activities performer by the bishop, frequently modified in the 16th c. The first printed edition of the Roman pontifical appeared in 1485; M. Maciukiewicz, *Pontyfikal*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 15, col. 1409–1410. One of the editions *Pontificale Romanum Clementis VIII Pont. Max. iussu restitutum atque editum*. Nunc primum Typis Plantinianis emendatus recusum, Ex Officina. Plantiniana, Apud Balthasarem Moretum et Viduam Ioannis Moreti et Io. Meursium, Antverpiae, <https://obc.opole.pl/dlibra/publication/7550/edition/6486?language=pl> (accessed: 10.11.2019); <https://www.worldcat.org/title/pontificale-romanum-clementis-viii-pont-max-iussu-restitutum-atque-editum/oclc/059212510> (accessed: 10.11.2019).

²⁶² One of the editions *Pontificale romanum Clementis VIII et Urbani VIII jussu editum (...)* a *Benedicto XIV*, Venetiis, Typographia Balleoniana, 1769; *Pontificale Romanum (...)* a (...) *Benedicto XIV. recognitum & castigatum, etc.*, ex Typographia Balleoniana, Venetiis 1769, https://www.worldcat.org/title/pontificale-romanum-a-benedicto-xiv-recognitum-castigatum-etc/oclc/776908591&referer=brief_results (accessed: 10.11.2019).

²⁶³ Breviary (*Breviarium*), a liturgical book of the Roman Church including texts of prayers of the Liturgy of the Hours (officium divinum) meant for the clergy with higher orders. The Roman breviary – a unified text for the whole Western Church – was created in 1568 and underwent numerous modifications. The official texts were published in Rome, Venice, Mainz and Strasbourg,

- [218] 1384 Breviarum Romanum z tegoż roku w skórę oprawne w futerale skórzanem rubel srebrny jeden
- [219] 1385 Breviarum Romanum z roku 1729 w mniejszym formacie w oprawie zniszczonej kopiejek pięćdziesiąt

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

Archival sources

- State Archives in Lublin (Archiwum Państwowe w Lublinie – APL)
Akta Serafina Konwickiego notariusza w Lublinie, 1845, akt 634 (43).
Provincial Library H. Łopaciński in Lublin (Biblioteka Wojewódzka im. H. Łopacińskiego w Lublinie)
syg. 515, Papiery po biskupie Lubelskim Wojakowskim, Rks r.1802, 1843. Opis życia, k. 33–34.

Archival sources

- Tabella Miast, Wsi, Osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem ich położenia i ludności alfabetycznie ułożona w Biórze Komisji Spraw Wewnętrznych i Policji*, Warszawa 1827.

Studies

- Bazydło Janusz, *Barruel Augustin*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 2, ed. Feliks Gryglewicz, Romuald Łukaszyk, Zygmunt Sułkowski, Lublin 1995, col. 64.
- Bieñkowska Barbara, *Inwentarze księgozbiorów prywatnych jako źródło do badań nad dziejami czytelnictwa*, “*Studia o Książce*”, 18 (1989) pp. 65–75.
- Danielewski Wojciech, *Brewiarz*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 2, eds. Feliks Gryglewicz, Romuald Łukaszyk, Zygmunt Sułkowski, Lublin 1995, col. 1064–1071.
- Daniluk Mirosław, *Feller François Xavier*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 5, eds. Ludomir Bieñkowski et al., Lublin 1989, col. 112–113.
- Dymmeł Anna, *Księgozbiory prywatne ziemiaństwa lubelskiego w połowie XIX wieku (w świetle akt notarialnych Serafina Konwickiego)*, “*Res Historica*”, 13 (2002) pp. 243–255.
- Dymmeł Anna, *Wartość lubelskich akt notarialnych jako źródła do badań prywatnych księgozbiorów duchowieństwa w pierwszej połowie XIX wieku*, “*Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*”, 110 (2018) pp. 145–166. <https://doi.org/10.31743/abmk.2018.110.09>.
- Estreicher Karol, *Bibliografia polska*, vol. 1–34, Kraków 1870–2000.
- Estreicher Karol, *Bibliografia polska XIX. stulecia*, vol. 1–17, 2nd ed., Kraków 1959–2000.
- Gerber Rafał, *Studenci Uniwersytetu Warszawskiego 1808–1831. Słownik Biograficzny*, Wrocław 1977.
- Konieczny Mariusz, *Rubrycella*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 17, ed. Edward Gigilewicz, Lublin 2012, col. 513–514.
- Nuremberg and Cracow, W. Danielewski, *Brewiarz*, in: *Encyklopedia katolicka*, vol. 2, ed. F. Gryglewicz, Lublin 1995, col. 1064–1071.

- Kozińska-Chachaj Joanna, *Księgozbiory ziemiańskie na Lubelszczyźnie w XIX i XX w.*, "Bibliotekarz Lubelski", 47 (2004) pp. 61–74.
- Kukulski Zygmunt, *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie na tle epoki (1815–1830)*, Lublin 1939.
- Maciukiewicz Maciej, *Pontyfikał*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 15, ed. Edward Gigilewicz, Lublin 2011, col. 1409–1410.
- Modzelewska Bożena, Wójcik Walenty, *Fleury Claude*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 5, eds. Ludomir Bieńkowski et al., Lublin 1989, col. 324–325.
- Nitecki Piotr, *Biskupi kościoła w Polsce w latach 965–1999. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000, col. 487–488.
- Olszewski Daniel, *Książka religijna na terenie Królestwa Polskiego w XIX wieku*, "Rocznik Świętokrzyski", 16 (1989) pp. 147–173.
- O[strołęcki] Stanisław, *Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki w Lublinie*, Warszawa 1902.
- Pisarzak Marian, *Ceremoniał*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 3, ed. Romuald Łukaszyk, Lublin 1985, col. 7–9.
- Prejs Roland, *Piotrowski Wiator*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 15, ed. Edward Gigilewicz, Lublin 2011, col. 704.
- Sadurski Ireneusz, *Biskup sufragan lubelski Mateusz Maurycy Wojakowski wobec powstania listopadowego*, in: *Powstanie Listopadowe na Lubelszczyźnie. Wydarzenia, ludzie, źródła*, ed. Anna Barańska and Jan Skarbek, Lublin, Oświęcim 2013, pp. 54–76.
- Sinko Zofia, *Z zagadnień recepcji "Sądu Ostatecznego" i "Myśli nocnych" Edwarda Younga*, "Pamiętnik Literacki", 65 (1974) no. 2, pp. 93–155.
- Skarbek Jan, *Udział duchowieństwa lubelskiego w Powstaniu Listopadowym*, "Roczniki Humanistyczne", 17 (1969) no. 2, pp. 83–93.
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, print Filipa Sulimierskiego and Władysława Walewskiego, Warszawa 1880–1914.
- Smoleński Stanisław, *Abelly Louis*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 1, eds. Feliks Gryglewicz, Romuald Łukaszyk, Zygmunt Sułowski, Lublin 1985, col. 13.
- Stępiak Halina, Spotkanie naukowe "Biskup sufragan lubelski Mateusz M. Wojakowski w powstaniu 1830–1831" 20.11.2012. <https://garbow.pl/aktualnosci/n,62428,spotkanie-naukowe-biskup-sufragan-lubelski-mateusz-m-wojakowski-w-powstaniu-1830-1831.html> (accessed: 1.12.2019).
- Stola Krzysztof, *Oficja własne patronów*, in: *Encyklopedia Katolicka*, vol. 14, ed. Edward Gigilewicz, Lublin 2010, col. 405–406.
- Szady Joanna, *Inwentarz księgozbiorów parafialnych z drugiej połowy XVIII wieku - nowa metoda edycji*, "Tekstus et Studia", 1 (2016) no. 5, pp. 78–90. doi:10.19265/TES.2016.01577, www.czasopisma.upjp2.edu.pl/textusetstudia.
- Szczurowski Rafał, *Oświecenie i kontroświecenie czasów Królestwa Polskiego. Polemika o Karola Surowieckiego z ministrem Stanisławem Kostką Potockim*, "Folia Historica Cracoviensia", 23 (2017) no. 2, pp. 406–426.
- Wasilewski Jan Krzysztof, *Poczet biskupów lubelskich*, http://www.bu.kul.pl/art_11485.html (accessed: 1.12.2019).
- Winiarz Adam, *Szkolnictwo Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego (1807–1831)*, Lublin 2012.
- Ziółek Jan, *Patriotyczna postawa duchowieństwa w czasie powstania 1830–1831 roku*, "Roczniki Humanistyczne", 28 (1980) no. 2, pp. 79–103.

INWENTARZ KSIĘGOZBIORU BISKUPA DIECEZJI LUBELSKIEJ MATEUSZA WOJAKOWSKIEGO (1775–1845) W ŚWIETLE AKT NOTARIALNYCH

Streszczenie

W artykule zaprezentowany został inwentarz księgozbioru należącego do biskupa diecezji lubelskiej Mateusza Wojakowskiego (1775–1845). Celem artykułu jest rekonstrukcja księgozbioru, tj. udostępnienie edycji inwentarza odbiorcom wraz ze wstępną analizą zawartości biblioteki. Inwentarz księgozbioru znajduje się w księdze notarialnej z 1845 r., wchodzącej w skład zespołu “Akta Serafina Konwickiego notariusza miasta Lublina” przechowywanego w Archiwum Państwowym w Lublinie. W tekście źródłowym zastosowane zostały zasady edycji zgodnie z *Instrukcją wydawniczą dla źródeł historycznych od XVI do XIX wieku*. Ponadto uzupełniono i wzbogacono dane bibliograficzne, ponieważ źródłowe informacje dotyczące posiadanych przez duchownego egzemplarzy książek były niepełne, gdyż pierwotnie służyły jedynie dla celów spadkowych. Ustalono pełny tytuł, nazwisko autora, miejsce, rok wydania w oparciu o dostępne bibliografie i katalogi biblioteczne. Poczynione ustalenia pozwolą na pełniejszą analizę zawartości domowej biblioteki biskupa. W inwentarzu liczącym 220 pozycji wymieniono łącznie 255 tytułów dzieł w 296 woluminach. Gromadzone książki były przede wszystkim w języku polskim, ponadto po łacinie, w języku francuskim i niemieckim. Domowy księgozbiór duchownego miał uniwersalny charakter. Zawierał książki i czasopisma z różnych dziedzin: ogólne, prawne, o edukacji, filozoficzne, z historii, geografii, słowniki, z nauk przyrodniczych i stosowanych, literaturę piękną. Ważną część stanowiły druki religijne, w tym księgi liturgiczne, kazania, katechizmy, modlitewniki, Biblia, rozmyślenia. Inwentarz księgozbioru biskupa Wojakowskiego – postaci wyróżniającej się nie tylko na polu działalności duszpasterskiej, ale i obywatelskiej – nie był dotychczas znany i wykorzystywany w literaturze. Jest to także przykład inwentarza XIX-wiecznego księgozbioru należącego do duchownego.

Słowa kluczowe: księgozbiór; biskup Mateusz Wojakowski; duchowieństwo; akta notarialne; inwentarz; XIX wiek